

Osmanlı Atlası

Balkanlar

Yunanistan

Osmanlı Atlası Projesi

Balkanlar - Yunanistan

**İstanbul Stratejik Düşünce
ve Araştırma Derneği Adına
Yönetim Kurulu Başkanı**
Dr. Ayhan Koç

Proje & Yayın Koordinatörü
Abdullah Serenli

Yayına Hazırlık
Mustafa Özşahin
Vefa Can Kaya

Araştırma Kurulu
Dr. Ayhan Koç
Ayşenur Kızıldere

Serkan Öztürk

Birgül Karakaş
Ebrar Büşra Yıldırım
Fatma Büşra Kaya
Aysun Celep
Şule Yavuzer
Songül Hatice Demirhan
Esra Bıyıklıoğlu
Mine Çatal

Grafik-Tasarım
Salih Aydın

Basım
Bayem Ajans

İletişim
İSDAM (İstanbul Stratejik Düşünce ve
Araştırma Merkezi)
Süleymaniye Caddesi Kanuni
Medresesi Sokak No: 34 D. No: 1
Fatih / İstanbul

isdam@isdam.org.tr
www.isdam.org.tr

**Bu Rapor Gençlik ve Spor Bakanlığı
2016 Yılı II. Çağrı dönemi Gençlik
Projeleri Destek Programı
Kapsamında Hazırlanmıştır.**

Rapor içerisindeki yazılar hakkındaki
her türlü sorumluluk yazarlarına aittir.

2018

Neden

Osmanlı imparatorluğu 1. Dünya Savaşı ile birlikte küresel bir paylaşım tabii tutulmuş, Balkanlar başta olmak üzere; Ortadoğu, Kafkaslar ve Afrika ile olan siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel bağları kopartılmıştır.

Osmanlı sonrası söz konusu coğrafyalarda ortaya çıkan savaşlar nedeniyle, imparatorluk döneminde yüzlerce yıl bir arada ve barış içerisinde yaşayan bu milletlerin, Osmanlı ile olan ilişkisi yeniden sorgulanmaya başlanmıştır. Bu bağlamda Osmanlı siyasi sisteminin yapısal özellikleri ve siyasi kurumları üzerine birçok araştırma yapılmıştır.

Yugoslavya'nın dağılması ile birlikte Balkanlarda Osmanlı bakiyesi birçok devlet kurulmuştur. Bu ülkelerin siyasi, ekonomik ve toplumsal yapısı maalesef ülkemizde yeterince bilinmemektedir. Söz konusu ülkelerle olan tarihi ve kültürel bağlarımız devam etmekle birlikte; bu ilişkiler maalesef arzu edilen düzeyde değildir.

Balkanlara yönelik yapılan bazı araştırmalarda bölgeye, reel politik bir yaklaşımdan daha ziyade tarihi bir perspektifle duygusal olarak yaklaşılmakta ve bu ülkelerin yaşadığı siyasi, ekonomik ve toplumsal değişim dikkate alınmadan değerlendirmeler yapılmaktadır.

Osmanlı Atlası – Balkanlar başlıklı proje kapsamında, elinizdeki bu beşinci raporla Yunanistan'ın Siyasi, Ekonomik ve Toplumsal açıdan ve ayrıca Osmanlı sonrası geçirdiği değişim tarihsel bağlamda ele alınmıştır.

Üç kıtada yüzlerce yıl hüküm süren Osmanlı İmparatorluğu, çözülme süreci ile birlikte yüzlerce yıl bir arada ve barış içerisinde yaşadığı toplumlarla olan tarihi, kültürel ve ekonomik bağları zayıflatılmıştır. Osmanlı coğrafyası üzerinde Avrupa'da 17, Kafkaslar'da 4, Ortadoğu'da 15 ve Afrika'da 15 olmak üzere 51 devlet kurulmuştur.

Proje ile ilk etapta Osmanlı coğrafyasında kurulan Balkanlar'daki 6 ülkenin (Bosna Hersek, Arnavutluk, Makedonya, Bulgaristan, Sırbistan ve Yunanistan) siyasi tarihi, siyasi kurumları, coğrafi özellikleri kültürel yapısı, tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişimler, anahtar kavramlar ve günümüzde bu ülkelerde nelerin tartışıldığının araştırılarak gençlerimizle paylaşılması planlanmaktadır. Bu ülkelerin seçilmesinde, bu ülkelerin ülkemiz arasındaki tarihi ve kültürel bağlar dikkate alınmıştır.

Proje ile ayrıca Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde Osmanlı Atlası Panelleri düzenleyerek; gençlerimizin gönül coğrafyası ile ilgili zihin dünyalarını, duygu ve düşüncelerini yakın kılmak, bölge ile ilgili farkındalık oluşturarak sınır çizgilerinin haritada sadece bir belirteç olarak kalmasını sağlamak ve gençlerimizin bu coğrafya ile ilişkisini kuvvetlendirmek amaçlanmıştır.

İçindekiler

6

/ SİYASET

- 6 Tarihi Arka Plan
- 9 Siyasi Kurumlar
- 13 Siyasi Partiler
- 15 Siyasi Kültür
- 17 Siyasi Kişilikler
- 21 Bugün Yunanistan'da neler tartışılıyor ?

14

/ EKONOMİ

- 22 Genel Ekonomik Durum
- 25 Ekonomik Göstergeler

22

/ TOPLUM

- 30 **Eğitim** - Yunanistan'da Osmanlı Dönemi ve Sonrasında Eğitim Sistemi
- 31 Yunanistan Eğitim Sistemi
- 36 **Aile ve Gençlik**
- 37 Yunanistan'da Aile
- 48 Yunanistan'da Gençlik
- 51 **Din ve Kültür** - Yunanistan'da Dini Hayat
- 54 Yunanistan'da Kültür
- 59 **Yunanistan Coğrafyasında Vakıf Kültürü ve İzleri**

YUNANIST

Başkent

Atina

Yüzölçümü

131,957 km²

Nüfus

10.816.286 Milyon

Para Birimi

Avro

Resmi Diller

Yunanca

GSYİH (Milyar \$)

204 Milyar ABD Doları (2016)

Siyaset

Ayhan Koç - Ayşenur Kızıldere

Tarihi Arka Plan

Kökleri antik döneme dayanan Yunanistan, dünya medeniyetler tarihinde önemli bir yere sahiptir.

Yunanistan, geçmişten günümüze gerek dünya tarihinde ve kültürel mirasında gerekse ülkemizle olan coğrafi yakınlılığı ile oldukça önemli ve kritik bir kimliğe sahiptir. Dolayısıyla Yunanistan gibi önemli ve kritik bir konuma sahip komşu bir ülkenin her açıdan en iyi şekilde bilinmesi ve tanınması gerekmektedir.

Bir Güney Avrupa ülkesi olan Yunanistan, coğrafi şekli sayesinde denize olan konumu ile tarih boyunca ekonomik ve ticari bakımdan avantajlı olmuştur. Yunanistan, Güneyinde Mora Yarımadası,

Orta ve Kuzey Yunanistan, Girit, Rodos, Korfu, On İki Ada ve Kiklades olmak üzere birçok adadan oluşmaktadır. Yeryüzü şekli olarak dağlık bölge sınıflandırmasına girebilecek olan ülkenin yaklaşık %80'ini dağlar oluşturmaktadır. Ilıman tipik Akdeniz ikliminin egemen olduğu Yunanistan'ın dağlık yeryüzü şekli komşusu Türkiye'de Toros dağları olarak devam etmektedir. Atina nüfusun en yoğun olduğu başkent olarak öne çıkarken genç nüfusun çoğunlukta olduğu toplam nüfusu on milyonun üzerindedir.

Yunanistan Tarihçesi

Yunanistan tarihinin oluşumunda, birçok medeniyet ve imparatorluğun yer alması nedeniyle tarihsel süreç, üç döneme ayrılmıştır. Yunan tarihi, çoğu kaynakta antik dönem, ortaçağ dönemi ve modern dönem olarak ayrılır. Antik dönem, klasik, Helen ve Roma dönemi olarak sınıflandırılırken; ortaçağ dönemi, Bizans ve Osmanlı İmparatorluklarının hâkimiyet dönemlerini kapsamaktadır. Son dönem Yunanistan'ın Osmanlı devletinden bağımsızlığını kazandığı 19. yüzyılda başlamaktadır. Bağımsızlık ile önce bir krallık idaresi ile yönetilen Yunan devleti, 20.yüzyılın başlarından itibaren bir ulus devlet kimliği ile monarşi yönetimi kimliğinden sıyrılmaya çalışarak cumhuriyet yönetimine sahip olmuştur. Dolayısıyla son dönem, Yunanistan devleti aidiyetini doğurduğu için Yunanistan modern yakın tarihini oluşturmaktadır.

Yunan antik dönemini tarihçiler dört alt dönemsal başlıkta incelemektedirler. İlk dönem olarak M.Ö 8. ve 5. yüzyıllar arasını kapsayan Arkaik dönem olarak isimlendirilir. Yunan coğrafyasındaki şehir devletleri dönemi ise klasik veya ikinci dönemdir. Üçüncü ve Helenistik dönem olarak bilinen dönem ise Büyük İskender'in Yunan coğrafyası üzerinde hâkimiyet oluşturduğu dönem olarak geçer. Roma dönemi olarak geçen Antik Yunan tarihinin son dönemi, aynı zaman da Doğu İmparatorluğu olarak anılan Bizans İmparatorluğunun ilk dönemlerini de içine almaktadır.

4. yüzyılda Batı Roma imparatorluğun dağılmasıyla Doğu Roma İmparatorluğu veya Bizans tarafından yönetilen Yunan toplumu, 1453 İstanbul'un fethine kadar Bizans hâkimiyetinde kalmıştır. Dünya tarihinde bir çağın kapanıp yeni bir çağın açılmasına vesile olan İstanbul'un Fethi hadisesi, Yunanistan tarihinde de dönüm noktası niteliğindedir. Bu dönemde Bizans devleti yıkıldığı gibi artık Yunan coğrafyası ve Atina Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Yunan coğrafyası toplumun

etnik ve dini yaşayışlarına zorlayıcı bir muamelede bulunmaksızın denetimli serbestlik anlayışı çerçevesinde idare edilmiştir.

19. yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğunun gerilemeye başladığı dönemlerde yaklaşık 400 yıl Osmanlı hâkimiyetinde rahat şekilde yaşayan Yunan halkı, özellikle 1789 Fransız İhtilali ile dünyada birçok ulus gibi milliyetçilik akımından etkilenerek bağımsızlık istekleri ve hareketlerinin etkisi altına girdi. O döneme birçok bağımsızlık hareketlerinde olduğu gibi Yunan bağımsızlık hareketinde de çeşitli dernek, örgüt ve yapılar kurulmuştur. Yunan bağımsızlık hareketi içerisinde bu örgütlerden en bilineni 1814'de kurulan Etniki Eterya Derneği olup, bu derneklerin nihai amacı 'Megola İdea'dır. Bu düşünce, Bizans'ın hâkimiyeti altında olan topraklar üzerinde yeniden büyük bir devlet kurma hedefi taşımaktadır.

Doğal olarak bu düşünce akımları ve teşebbüsler Yunan toplumunun Osmanlı'dan kopuşunu hızlandırmıştır. Yunanistan siyasi tarihinin ve genel anlamada üç kısımda incelenen Yunan tarihinin son dönemini oluşturan dönem, Yunan devletinin 1827 yılında kurulması ile başlar. Yeni kurulan Yunan Cumhuriyeti devletinin başına Ioannis Kapodistrias geçmiştir. Kapodistrias'ın Rusya devletine olan yakınlığı nedeniyle tepki toplayıp öldürülmesi üzerine yerine bir Alman prensi Otto geçmiştir.

Yunanistan, 1830'da Osmanlı İmparatorluğu'ndan bağımsızlığını elde edip, 1843 yılına kadar mutlak monarşi ile yönetilmiş, 1843'ten 1923'e kadar monarşi devam etmiştir. 1924-1935 yılları arasında yönetimin krallıktan devir alındığı ülkede krallık 1935-1974 yılları arasında varlığını tekrar devam ettirmiştir. Aynı dönemlerde Yunan

iç siyasetinin yanı sıra dış politikası ve dünyadaki savaşlar ile Yunanistan devleti zor zamanlardan geçmiştir. Birinci Dünya Savaşı ve Balkan Savaşlarının ortasında yer almıştır. 1940'lı yıllara gelindiğinde 2. Dünya Savaşı patlak vermiş ve Almanya ile ittifak halinde olan İtalya Yunanistan'a savaş açmıştır. Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Alman işgali altındaki Yunanistan'ın da nüfusunun önemli bir kısmı katledilmiş ya da kıtlıktan ölmüştür. 1963 yılına kadar ülke Karamanlis hükümeti ile yönetilip, 1967(Albaylar Cuntası) ve 1973 yıllarında askeri darbeler nedeniyle devlet yönetimlerine el koyulmuş ve belirli sürelerde ülke çapında askeri hâkimiyet gerçekleşmiştir. 1974 yılında Albaylar Cuntası dağılarak Yunan yönetiminde iktidar tekrar el değiştirmiş ve sivil Karamanlis hükümeti tekrar iktidar olmuştur. 1975 yılı ise darbeler sonrasında Yunan yeni anayasasının oluşturulduğu yıl olmuştur.

Yunanistan yakın tarihinde yaşanan demokrasi mücadeleleri ve darbelerinin ülkenin iç ve dış politik kimliğinde son derece önemli oldukları yadsınamaz. Ancak Yunanistan'a tam anlamıyla siyasi, politik sivil ve demokratik ortam şansını ve de ekonomik gelişim olanağı sağlayan unsur 1981 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu'na olan üyeliği olmuştur. 1952'de NATO'ya katılan Yunanistan'ın o tarihten sonra da AT ile olan üyelik ilişkileri dahilinde ilerleme gösterdiği aşıkardır. 2001'de Avrupa Ekonomik ve Parasal Birliği'nin 12. üyesi olmuştur. 1996 ve sonrasında Avrupa Birliği üyesi kimliği ile Yunanistan siyasi şekillenmesi AB hedef ve uygulamaları çerçevesinde gelişmiş ve 2010 ve sonrasında ekonomik problemlerinin çözümü üzerinde odaklanılmıştır.

Siyasi Kurumlar

Yunanistan üniter devlet yapısına sahiptir. Yunanistan'ın devlet yapısı ve yasama, yürütme ve yargı erklerinin konumu anayasal düzeyde 1975 Anayasası'nda düzenlenmiş ve 2008 değişikliğiyle son halini almıştır. Yunanistan, demokratik yönetime pratik anlamada 1974'te cunta diktatörlüğü döneminin sona ermesiyle birlikte başlamıştır. 1975 yılında ise asli kurucu iktidar sıfatıyla yapılan yeni anayasa oluşturulmuştur. 1975 Anayasası üzerinde 1986, 2001 ve nihai olarak 2008'de değişiklikler yapılmıştır. Yunan Anayasası dört kısımdan oluşmaktadır. Yunanistan devlet yapısına birinci ve üçüncü kısımda değinilmiştir. Birinci kısmın ilk bölümünde hükümetin oluşumu, ikinci bölümünde devlet ve kilise arasındaki ilişkiler konu edilmiştir. Başlangıç hükümleri olarak yunan anayasasının ülkenin hükümet sisteminin parlamenter cumhuriyet olduğu (Md. 1) ve yönetimin halk egemenliğine dayandığı belirtilmektedir. Üçüncü kısmın birinci bölümünde devlet yapısına değinilmiş, ikinci bölümde Cumhurbaşkanı'nın yetki, görev ve sorumlulukları düzenlenmiştir. Yine üçüncü kısmın üçüncü ve dördüncü bölümünde yasama organı ve hükümetin organizasyonu ve de yasama ile ilişkileri

ele alınmıştır. Beşinci bölümde yargı erkinin görev, yetki ve sorumlulukları işlenip, altıncı bölümde örgütlenme yapısı düzenlenmiştir. Yunanistan siyasal sistemi içerisinde yasama yetkileri Parlamento ve Cumhurbaşkanı tarafından paylaşılmaktadır. Yürütmeye ilişkin yetkiler ise Cumhurbaşkanı ve Hükümet arasında paylaşılmaktadır. Güçler ayrılığına dayanan devlet yapısı içerisinde yargı yetkisi mahkemeler tarafından Yunan halkı adına kullanılmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı

“ Yunanistan devlet yapısının en üst yapısında Cumhurbaşkanlığı yer almaktadır. Ancak cumhurbaşkanlığı Yunan siyasal sisteminde siyasi tikanıkların çözümü konusunda yetkili olup, diğer yetkileri bakımından sembolik güçlere sahip bir makam olarak karşılık bulmaktadır. Cumhurbaşkanı parlamento tarafından beş yıllığına en fazla iki kez seçilebilmekte ve devlet kurumlarının fonksiyonunu düzenleme yetkisine sahiptir. Cumhurbaşkanı Yunan siyasal sisteminde anayasanın 35. maddesi dairesinde devleti temsil etmekte, savaş ilan edebilmekte, barış, ittifak, ekonomik

işbirliği ve uluslararası örgütlere katılma antlaşmaları imzalayabilmektedir. Yunan anayasasında Cumhurbaşkanı'nın yetkisi karşı imza kuralına bağlanmıştır. Buna göre Cumhurbaşkanı'nın hiçbir eyleminin eğer bir Bakan tarafından imzalanmadıysa geçerli olmayacağı ve uygulanamayacağı karara bağlanmıştır (Md. 35, f. 1). Bir yasayı referanduma götürme yetkisi ise Cumhurbaşkanı'na verilmiş fakat Meclis Başkanı'nın karşı imzasına bağlı kılınmıştır. Yunan anayasasında Cumhurbaşkanı'nın yetkisi karşı imza kuralına bağlanmıştır. Bu bağlamda Cumhurbaşkanı'nın hiçbir eyleminin eğer bir Bakan tarafından imzalanmadıysa geçerli olmayacağı ve uygulanamayacağı karara bağlamış ve bir yasayı referanduma götürme yetkisi ise Cumhurbaşkanı'na verilmiştir. Cumhurbaşkanı başbakanı atamak görevi ve Başbakanın önerisiyle, kabinenin ve müsteşarlıkların üyelerini görevden alabilmekte ve atayabilmektedir. Cumhurbaşkanı, olağanüstü hal ve koşullarda Hükümetin teklifiyle olağanüstü hal yasası çıkarabilmek, halka hitap edebilmektedir. Yunanistan anayasasında tanımlanmış olarak Cumhurbaşkanı ülkenin Ulusal Silahlı Kuvvetleri'nin başı konumundadır. Cumhurbaşkanının yasama erkine ilişkin duruşu ise yasaları onaylama veya veto etme haizliğine ilişkindir. Yasama yetkileri kapsamında Cumhurbaşkanı'nın geciktirici veto yetkisi vardır. Parlamentodan geçen bir yasa bir ay içerisinde Cumhurbaşkanı tarafından ya imzalanarak Resmi Gazete'de yayımlanır veya veto edilir. Yunanistan'ın halen yürürlükte olan 1975'de yeniden oluşturulan anayasasında Yunanistan, demokratik parlamenter bir ülke olarak tanımlanmıştır. Parlamento seçimleri dört yılda bir tekrarlanıp Cumhurbaşkanı parlamento tarafından beş yıllığına seçilir. Başbakan ve hükümet üyelerini

atamak görevi Cumhurbaşkanı'na aittir.

Yasama Organı

Yunanistan siyasi yapısı içinde yasama erki parlamento bünyesinde yer almaktadır. Parlamentonun yetki, görev ve sorumlulukları anayasanın üçüncü bölümün yine üçüncü kısmında düzenlenmiştir. Yunanistan parlamentosu tek meclisten oluşmaktadır. Parlamento üyelerinin sayısı yasa ile düzenlenmeksizin 200'ün altında ve 300'ün üstünde olamamaktadır. Parlamento seçimleri tek aşamalı olarak yapılmaktadır. Yasama erkini elinde tutan Parlamentonun dolayısıyla hükümetin yasa teklifi sunma yetkisi olup parlamentonun yasama fonksiyonunun etkili bir şekilde yerine getirilmesi için yasalar ilk olarak komitelerde ele alınmaktadır. Yasaların yorumlanması Yunan parlamentosuna münhasıran oluşturulan bir yetki şeklinde anayasada yer almaktadır. Parlamentonun işleyişinin gelişmesi açısından Yunan parlamentosunda uluslararası standartlarda oluşturulmuş servisler bulunmaktadır. Bütün demokratik bir rejimlerin modern politik organı olan Parlamentoların yapıları arasında Yunan parlamentosunun fonksiyonlarını destekleyen dört servis birimi bulunmaktadır. Bunlar ise Yasama İşleri Genel Müdürlüğü, İdari Destek Genel Müdürlüğü, Uluslararası İlişkiler ve İletişim Genel Müdürlüğü, Parlamento Bilim Servisi. Bu servisler içindeki herkes, müdürlük birimlerine bölünen genel müdürlükler şeklindedir. Ayrıca vergi ve mali yönetimle ilgili hükümler anayasada parlamentonun yasama fonksiyonu çerçevesinde yer alıp, bu bağlamda kanun olmaksızın yeni vergilerin yürürlüğe girdirilemeyeceği kararlaştırılmıştır. Devlet bütçesi ve harcamaları parlamento tarafından düzenli olarak yıllık oturumda ele alınmaktadır.

Yürütme Organı

Yunanistan devlet yapılanması içinde Locke'çu parlamentarizmin bir gereği olarak yürütme yasamanın içinden çıkarak oluşmaktadır. Yunanistan anayasasında yürütmenin işlev ve oluşumun yer aldığı dördüncü kısımda idarenin hukuk kurallarına bağlı olduğu hukuk devleti ilkesine değinilerek ülkenin genel politikasının anayasa ve yasalar çerçevesinde hükümet tarafından yürütüleceği ifade edilmektedir. Yunanistan devlet yönetiminde iki başlı yürütme yapısına sahiptir. Yürütmenin bir kanadında sembolik yetkilerle donatılmış Cumhurbaşkanı ve diğer kanadında siyasal olarak sorumlu olan Hükümet vardır. Yunanistan'ın yürütme organı Devlet Başkanı, Başbakan ve Bakanlıklardan oluşmaktadır. Çok yönlü bir yürütme sistemi bulunmaktadır. Genel hükümet politikasının sorumluluğunu taşıma hususunda Yunan hükümeti ve müsteşarlıkları beraberce sorumlu bir konumdadır. Yürütmenin idari yapısı içinde başta Devlet Başkanı, Başbakan, İçişleri, Maliye, Dışişleri, İdari Reform ve E-Yönetişim, Ulusal Güvenlik, Kalkınma, Rekabet Edebilirlik ve Taşımacılık, Çevre, Enerji ve İklim Değişikliği, Eğitim, Yaşam Boyu Öğrenme ve Din İşleri, Altyapı, Ulaşım ve İletişim Ağları, İş ve Sosyal Güvenlik, Sağlık ve Toplumsal Dayanışma, Kırsal Kalkınma ve Yiyecek, Adalet, Yurttaş Koruma, Kültür ve Turizm ve Devlet Bakanlığı yer almaktadır. Yunanistan yürütme erki içinde genel tutumun ekonomi, savunma ve dış ilişkiler gibi merkezi politika meselelerine daha fazla ağırlık verilmesi olmaktadır. Yunanistan hükümetinin merkezi politika meselelerinden öncelikle ekonomi ve demokrasiye sonrasında eğitim ve yaşam kalitesine ve son olarak kamu sektörü açısından ise

ulusal bağımsızlık ve ulusal savunmaya ağırlık verdiği görülmektedir.

Yargı Organı

Yunanistan'da güçler ayrılığı ilkesi kapsamında yargı ayrılığı sistem içerisinde idare ile hukuk ve ceza mahkemelerine ayrılmıştır. Bu kapsamda Yüksek İdare Mahkemesi ve ilk derece idari mahkemeler, idari anlaşmazlıkların yargılaması konusunda yetkili olurken, hukuk mahkemeleri ise özel hukuk alanındaki anlaşmazlıklarla ve çekişmesiz yargıya konu olan konuları ile ilgilenmektedir. Yunanistan yargı yapısı bu açıdan kıta Avrupa'sının sahip olduğu iki dereceli olan hukuk sisteminde yer almaktadır. Yüksek İdare Mahkemesi'nin görev ve sorumlulukları bakımından yer alan konular; anayasa ve yasalarca yargılaması Yüksek İdare Mahkemesine bırakılan hususlar, idari düzenleme içeren kararlar, gücün orantısız kullanımı, ilk derece idare mahkemelerinin kararlarının temyizi olmaktadır. Ayrıca Yunanistan yargısı içinde Sayıştay Yunanistan anayasasında bir yargı kolu olarak anayasada yer almaktadır. Merkezi yönetim, yerel yönetim ve yasayla öngörülen kamu kurumlarının harcamalarının sayılması Sayıştay tarafından yapılmaktadır. Sayıştay'ın sorumluk alanında bir yasanın finansal boyutu ile ilgili bilgi veya görüş vermekte ve devletin mali durumuyla ilgili Parlamento'yu bilgilendirmektedir. Sayıştay'ın yanı sıra Yunanistan anayasasında yarı yargısal organ şeklinde görülen bir diğer kurum ise Devlet Hukuk Konseyi'dir. Bir anlamda anlaşmazlık durumlarında devleti temsil eden bu kurumun görevi anayasanın yüzüncü maddesine belirtildiği üzere, devletin yargısal desteğe ihtiyaç duyduğu ve devlet kurumlarıyla anlaşmazlıkların bulunduğu hususlarda çalışmaktadır.

Yine yüzüncü madde kapsamında kurulan En Yüksek Özel Mahkeme; Parlamento seçimlerinin, referandum sonuçlarının ve mahkemeler ile idari makamlar, Yüksek İdare Mahkemesi ile birinci derece hukuk ve ceza mahkemeleri arasındaki anlaşmazlıklar ve Yüksek İdare Mahkemesi ile Sayıştay arasındaki anlaşmazlıkların çözümünde yetkilendirilmiştir.

Yunan hukuk yapısının mantığını özünde Roma hukuk yapısına dayandırmak mümkündür. Günümüz modern Yunan Hukuku'nun kaynağı, klasik dönemin Roma Hukuku'nun entelektüel yapısına dayandırılarak Antik Yunan Hukuku'na kadar götürülebilir. Yunanistan'ın Roma tarafından fethedilmesinden sonra, Roma Hukuku resmi anlamda Yunanistan'da kullanılmaya başlanmış ve Yunan Hukuku da yürürlükte kalmıştır. Roma hukuk yapısının Avrupa genelindeki etkisi göz önüne alınıncaya Yunan Hukuku, Avrupa yasa sistemlerinden bir takım farklılıklar arz ederek de tipik bir Avrupa Medeni Hukuku olduğu görülür ve ayrıca Alman yasa geleneğinden de etkilendiği görülmektedir.

Belediyelerin, eylem ve işlemleri merkezi yönetim tarafından denetlenebilmektedir. Yunan Belediyeleri bünyesinde komünler de yer almakta Belediye Komünü Başkanı ve Belediye Komün Meclisi bahse konu komünlerin yönetimini oluşturmaktadır. Belediye başkanının görev ve yetkileri olarak, yerel çıkarların, yerel toplumsal birliğin ve Belediye Meclisi kararlarının uygulanmasından sorumludur. Belediye Meclisi ise Belediye Başkanı ve diğer belediye organlarının yetki alanları içerisinde tanımlanmayan tüm hususlarda sorumlu ve yetkili organdır. Belediye bünyesinde yer alan yönetim kurulları belediye başkanı ve belediye başkan yardımcılarında oluşurken Belediye kararlarının izlenmesinden ve uygulanmasından sorumludur. Ekonomik Komite, ekonomik kontrol ve belediye bütçesinin uygulanmasının düzenli şekilde takip edilmesinden sorumlu iken Yaşam Kalitesi Komitesi nüfusun 10 binin üzerinde olduğu belediyelerde kurulur. Kent planlaması, arazi kullanım planlaması, çevre, işletme ve bayi lisansı, borsa dışı piyasa alanları ve dış ticaret mekanları oluşturmaktan sorumludur.

Yerel Yönetimler

Yunanistan idari yapısı içinde de yerel ve yerinden yönetimlerin genel temsilcisi belediyeler mevcuttur. Yunanistan'da sayısı 325 olan belediyelerin, Belediye Meclisi, Mali Komite, Yaşam Kalitesi komitesi, Yürütme Kurulu ve Belediye Başkanı'ndan oluşan yapıları vardır. Belediyelerin başlıca görevleri arasında kalkınma, yapım izinleri ve kentsel planlama uygulamaları, çevre, yaşamın ve şehirlerin düzgün işlemesinin niteliği, istihdam, sosyal koruma ve dayanışma, eğitim, kültür ve spor olmak üzere temel sorumlulukları bulunmaktadır.

Siyasi Partiler

Yeni Demokrasi Partisi(Néa Dimokratía)

Yunanistan siyasi hayatı içinde ideolojik açıdan kendini merkez sağda konumlandıran Yeni Demokrasi Partisi, 1974 yılında Konstantin Karamanlis tarafından kurulmuş, Yunan günümüz siyasetinde etkili olan muhafazakar bir parti ve halen ana muhalefet partisi konumundadır. Albaylar cuntasının sona ermesi sonrasında 1974 seçimlerinde Yeni Demokrasi Partisi büyük çoğunlukla kazandı. Yeni Demokrasi Partisi, 1970'lerin ikinci yarısında başarısından ödün verip düşüşe geçse de 1977'deki genel seçimlerde parti oy kaybetmesine rağmen iktidarını sürdürdü. 1980'de kurucu başkan Karamanlis, başkanlık görevini bırakarak cumhurbaşkanlığına seçildi ve Yeni Demokrasi hükümetinin başına Georgios Rallis geçti. 1981'de yapılan genel seçimleri Yeni Demokrasi Partisinin yıllarca devam edecek olan muhalefet döneminin başlangıcı olmuştur. Yeni Demokrasi Partisi, 1996 ve 2000'de yapılan seçimleri küçük farklarla kaybedip 2007 yılı seçimleri ile yaklaşık on bir yıllık muhalefetin ardından iktidarı elde etmiştir. Yeni Demokrasi Partisi siyasi kariyerinde iki partili dönem içinde PASOK(Panhelenik Sosyalist Hareket) ile mücadele

etmiştir. Çoğunlukla muhalefette yer alıp 2009'da yapılan erken seçimlerde büyük şehirlerde meydana gelen sokak gösterileri, orman yangınları karşısındaki başarısızlık, yüksek kamu borçları ve yolsuzluk iddiaları nedeniyle oldukça zayıflamıştır. Yeni Demokrasi Partisinin liderleri ise etkin oldukları yılların kronolojik sırasına göre K. Karamanlis, Y. Rallis, E. Averoff, K. Miçotakis, M. Evert, K.A. Karamanlis, A. Samaras, I. Plakiotakis, K. Miçotakis'dir.

Pasok (Panhelenik Sosyalist Hareket Partisi)

1974 yılında Andreas Papandreu tarafından kurulan Panhelenik Sosyalist Hareket Partisi uzun yıllar boyunca Yunanistan siyasetinde iktidarı olan diğer büyük siyasi partidir. Parti ideolojik anlamda kuruluşunun başlarında sosyalist çizgide ilerleyip batı Avrupa organizasyonlarına karşı olumsuz tutum sergilemiştir. Sonra ki dönemlerde partinin siyasi çizgisi muhafazakar eğilim gösterip, Yunanistan Avrupa Topluluğu üyeliği başta olmak üzere tekrar NATO'ya da üye olmuştur. Bu bağlamda başlarda Yunanistan'daki Amerika Birleşik Devletleri üslerinin kaldırılmasını savunurken 1983 yılında üslere ilişkin ABD ile anlaşma yenilemesi

bu ideolojik dönüşümün göstergesi olmuştur. PASOK'un siyasi kariyerinde 1981'de iktidarı yakalayıp ve 1985'de de sürdürmesi ile Yunanistan' diğer büyük partisi Yeni Demokrasi karşısında başarısı ortaya konmuştur. PASOK yolsuzluk söylentilerinin de etkisiyle 1989'da yapılan seçimleri kaybetmiştir. Yunanistan siyasi tarihinde 1989 yılı yani aynı yıl tekrarlanan seçimler ile çoğunluğu elde edemeyen iki partinin koalisyon ve geçici hükümetleri kurulduğu bir dönem olarak yazılmıştır. 1990'te muhalefet parti konumuna geçen PASOK yine 1993 erken seçimleri ile iktidara geçmiştir. 1996 ve 2000 yıllarındaki seçimlerde iktidarı elinde tutan PASOK 2004 ve 2007 seçimlerde tekrar muhalefete düşmüş 2009'da yeniden iktidarı elde etmiştir. Sonra ki dönemlerdeki seçimlerde koalisyon ve geçici hükümetleri oluşturup son seçim dönemlerinde ise muhalefette yer almıştır.

**Siriza (Radikal Sol Koalisyon
-Synaspismós Rhizospastikís
Aristerás)**

SİRİZA Partisi Yunanistan parlamentosuna ilk 2004'teki seçimlerde yüzde üç'lük barajı aşarak girmeyi başarmıştır. Siriza Partisi köken olarak Solun Birliği ve Ortak Hareketi için Dialog Alanı hareketine dayanır. Bu hareket, farklı ideolojileri bünyesinde barındırmakla birlikte Yunan Solu hareket örgütlerinin birleşmesiyle ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla bugün SİRİZA koalisyon'unun önde gelen grubu Synapismos hareketinin lideri Aleksis Çipras'ın önderliğinde siyasi kariyerine devam eden parti yapısı, değişik çevrelerden ılımlı veya uç çeşitli sol hareketlerin Synapismos hareketi önderliğinde birleşmesiyle oluşmuştur. Parti yapısında ideolojik ve eylemsel farklılıkları bulunan sol

kanat hareketlerinin dağılımı Avro komünistlerden yeşillere, Maoistlerden Troçkistlere kadar farklılık arz etmektedir.

SİRİZA'nın Yunanistan seçimleri başarısında 2004 yılında altı milletvekili ile başlayan girişimi 2012 yılı seçimlerinde 71 milletvekili ile katlanırken her ne karda iki milletvekili ile tek başına iktidarı kaçırsa da 149 vekil ile en büyük seçim başarısını elde etmiştir.

Siyasi Kültür

Yüzyıllarca günümüz Yunanistan coğrafyasında yaşamış olan büyük uygarlık ve imparatorluklar, Yunan kültür ve medeniyetinin gelişmesinde etkili olmuştur. Bu açıdan bakıldığında günümüzde sanat, felsefe, mitoloji, spor, bilim, edebiyat gibi bir çok toplumsal ve düşünsel alanda kültürel derinliğe, tarihe sahip bir uygarlığın ilgi görüp önemsenmesi doğaldır. Bilindiği gibi antik Yunan medeniyeti günümüz modern siyaset anlayışının temel prensibi demokrasini, var oluşun düşünce temelinde felsefenin yaratıcıları filozofların yaşadığı sanatta ise; resim, heykel, tiyatro, edebiyat gibi birçok branşın geliştiği bir uygarlıktır. Ayrıca matematik, fizik, geometri, tıp, astronomi gibi pozitif bilimlerin temellendiği, bugün olimpiyatlar olarak dünya çapında köklü bir spor faaliyetlerinin de doğduğu medeniyettir.

Öncelikle Yunan modern ve post-modern siyasetin en temel prensibi, yöntemi, kaçınılmaz değeri olan demokrasi, temelde kelime olarak Yunancadan gelmektedir ve Yunan coğrafyasında gelişmiştir. Dolayısıyla günümüz Yunan siyasi kültürünün bu öze sahip olmaları nedeniyle, Yunanistan iç siyasetinde toplum bilincinin seviyesi, siyasi ve ekonomik kriz dönemlerinde kendini göstermektedir. Demokrasinin köken olarak bu coğrafyada var olmasına ve günümüzde Yunanistan'ın parlamenter cumhuriyetle yönetilmesine karşın 1821 tarihinden itibaren Osmanlı Devleti'nden ayrılan Yunanistan bağımsız siyasi hayatına krallık, monarşi ile başlamıştır.

Bu açıdan Yunanistan siyasi kültürünü geçmişte derin şekilde etkileyen mutlak monarşi dönemi kuruluşundan 1920'li yıllara kadar sürmüştür. Özellikle Yunanistan' bağımsızlığında rol oynayan garantör ülkeler Yunanistan'ın demokratik ilkler ve parlamenter cumhuriyet yerine taraflarınca belirledikleri kralların atayarak idareyi elde tutmuşlardır.

Mutlak monarşinin Yunan siyasi tarihinde sarsıldığı ikinci dönem olan anayasal monarşi ile hem cumhuriyet ile parlamento seçimlerinin hem krallığın ortak ve de çelişmeli idaresinin sürdüğü cumhuriyet ve demokrasi sancılarının yaşandığı geçiş dönemi ikinci darbenin Albaylar cuntasının darbesine kadar sürmüştür. Yunan siyasi kültürünün son dönemi ise hem cunta döneminin hem de krallığın son bulduğu, cumhuriyetin ülkenin yönetiminde tek irade olarak günümüze kadar geldiği dönemdir. Yunan siyasi kültürüne damgasını vuran olaylar bir çok ülkede olduğu gibi askeri darbelerdir. Siyasi geçmişinde iki defa darbeyi deneyimleyen Yunanistan toplumu, hem darbeler hem de darbe yönetimlerinden bağımsız olarak krallık ve de cumhuriyet dönelerinin arasında kaldığı iç karışıklık zamanlarını da atlamıştır.

Günümüz Yunanistan siyasi kültürünü büyük ölçüde etkileyen Avrupa Birliği üyeliği ve AB üyeliği ile gelen norm ve değerler, antik Yunan kültürü ile eş doğrultuda olduğu için Yunanistan siyasi hayatını destekler niteliktedir.

1981'den beri Avrupa siyasi ve ekonomik değerleri ile paydaş olan Yunanistan, son dönemlerde sahip olduğu ekonomik problemleri nedeniyle politikacılar, hükümet kararları, AB'nin Yunanistan için siyasi ve ekonomik kararları karşısında toplum çapında büyük oranlarda gelişen, büyüyen tepkisel bir tavır gelişmiştir. Son dönem eleştirel veya destekler nitelikteki Yunan toplumu tepkiselliği, demokrasi bağlamında siyasi ve ekonomik kararlara sadece maruz kalma değil aynı zamanda müdahil olunarak gerek referandum gerekse eylemsel gösterilerle kararların alınmasında veya sonucunda yunan siyasetinde kendine kültürel bir yer açmıştır.

Siyasi Kişilikler

Kral Otto (Friedrich Ludwing Von Wittelsbac Otto)

Kral Friedrich Ludwig von Wittelsbac Otto Bavyera Kralı I. Ludwig'in ikinci oğludur. Otto'nun. Şubat 1833'te Yunanistan tahtına çıkan Otto, bu tarihte henüz 18 yaşını doldurmamış olduğundan, ülke 1835'e kadar Bavyeralı ileri gelenler arasından seçilmiş üç kişiden oluşan bir kurul tarafından yönetilmiştir. Kral Otto'nun tahta çıktığı tarihte Yunan idaresinde bulunmayan Atina, 1833'te Yunan egemenliğine dâhil olmuş ve 1834'te krallık kararıyla hükümetin merkez kürsüsü ve Yunan Krallığı'nın yeni başkenti olarak belirlenmiştir. Kral Otto'nun yönetimi döneminin ilk yıllarında (1833-1843) ülke yönetiminin önemli kadrolarındaki kişiler, geleneksel gruplar, siyasi hayatın merkezinden uzaklaştırılarak karar alma ve politik program oluşturma süreçlerinin dışında bırakılmışlardır. Kral'ın bu tavrı, Yunan geleneklerinin pek dikkate alınmaması, halk tarafından olumsuz karşılanıp ve Bavyeralıları işgalci gibi algılamalarına neden olmuştur. Bu nedenle Kraliyet halk desteğinden mahrum kalmıştır. Kral Otto sayesinde Bavyeralıların, Yunan üst yönetim kademelerine hâkim olmaları, halkın tepkisini çekerek muhalefetin güçlenmesine neden olmuştur. Bu durum, anayasal monarşiye geçilmesine yönelik yapılan ilk askeri darbeye neden olmuş, sonrasında 1844'ten 1924'te cumhuriyetin ilanına kadar sürecek olan anayasal monarşi dönemi başlamıştır.

Konstantin Karamanlis (1907 - 1998)

Üniversite öğrenimini hukuk dalında yapıp avukatlık yaptıktan sonra siyasi hayatında milletvekili olarak başlayıp milli savunma bakanlığı gibi önemli görevler ile devam eden Karamanlis çok kez Yunanistan başbakanlığını iki defa da cumhurbaşkanlığı yapmıştır. K. Karamanlis, Türkiye ve Yunanistan ilişkileri açısından da 1959 yılında Zürih anlaşması ile Kıbrıs'ın bağımsız bir ülke olmasına rol oynamış bir devlet adamıdır. 1967-1974 albaylar cuntasında Yunanistan sınırları dışında olan Karamanlis, ülkesinin Avrupa ile geliştirdiği ilişkiler sayesinde Yunan dış politikasında önemli bir yere sahiptir. Karamanlis, 1980 ve 1990 yıllarında Yunanistan cumhurbaşkanlığına gelmiştir.

Yorgo Papandreu (Büyük Baba Papandreu 1888-1968)

Yorgo Papandreu, Yunanistan siyasi tarihinde 1944-1965 yılları arasında üç defa başbakanlık yapmış bir devlet adamı olup, siyasi hayatında sürgün ve haplere maruz kalmıştır. Özellikle oğlu Andreas Papandreu'yu siyasete çekme çabaları kralın ve askerleri tepkisini toplamıştır. Öyle ki 1967 yılında Y. Papandreu'nun seçimi tekrar kazanacağı belli olunca ülke, Albaylar cuntasının darbesine maruz kalmıştır.

Andreas Papandreu

(Oğul Papandreu, 1919-1996)

Yunanistan siyasi tarihinde Oğul Papandreu olarak da adı geçen Andreas Papandreu Karamanlis'in başbakanlık döneminde ülkesinde siyasi çalışmaları ve yaşamını başlatmak üzere Amerika'dan ülkesine dönmüştür. Sosyalist politikalar, Avrupa Topluluğuna katıma ve Türkiye'ye karşı olan sert ve olumsuz tutumları ile tarihe geçmiş bir politikacıdır. A. Papandreu, babasının da etkisiyle, Yunan siyasetinde daha etkin pozisyonlara geçmesi ihtimalleri dönemin 1967 Askeri darbesinin tetiklendiği nedenlerinden olup ve Cunta döneminde Yunanistan'dan ayrılmak zorunda kalmıştır. Darbe sonrası dönemde, ülkesine dönerek 1974-1981 seçimlerinde kurduğu PASOK partisinin aldığı yüksek oylar neticesinde Yunanistan'da ilk sosyalist başbakan olmuştur. Yunanistan siyasi tarihinde ABD ve NATO karşıtı söylemleri ile de bilinen A. Papandreu aynı şekilde 1980'lerin son dönemlerinde önce ki karşıt söylemlerinin aksine pragmatik bir tutumla Yunanistan'ın NATO'ya üyeliğinin gerçekleştiği dönem içinde yer almıştır. AT ve Türkiye tutumlarında da aynı pragmatik değişiklik gözlemlenmiştir. 1981-1996 yılları arasında başbakanlık görevi yapmıştır.

Dr. Sadık Ahmet (1947-1995)

Türk ve Yunan toplumları tarihinde Batı Trakya Türklerinin yaşamları ve sorunlarını görünür kılıp dünyaya duyuran, Türk ve dünya tarihinde önemli şahıslardan biri olan Sadık Ahmet, 1947 yılında Gümölcine'de doğmuştur. İlk, orta ve lise eğitimlerini burada alıp üniversite eğitime Ankara Tıp fakültesinde başlamış, Selanik üniversitesinde tamamlamıştır. Sadık Ahmet'in doktorluk mesleği dışında Batı Trakya'da yaşayan Türklerin sorunlarını dünyaya duyurma çabalarında, 1985 yılında Batı Trakya çapında başlattığı imza kampanyası tutuklanmasına neden olmuş, Batı Trakya Türkleri için yer aldığı aktif eylemler ve söylemleri nedeniyle farklı zamanlarda hapis cezaları almıştır. 1989 seçimlerinde bağımsız ilk milletvekilliği iptal edilirken, 1990 seçiminde ikinci kez milletvekili seçilmiştir. 1991 yılında ise Batı Trakya Türklerinin ilk siyasal partisi olan Dostluk, Eşitlik ve Barış (DEB) partisini kurmuştur. Ancak DEB 1993 yılı seçimlerinde seçim barajını aşamamıştır. Sadık Ahmet, Batı Trakya Türk toplumunun etnik ve dini kimliklerini yaşatabilmeleri için mücadele vermiş önemli bir şahsiyettir. Türk Azınlığının eğitim kurumu kurup, dini önderini seçme hakkı gibi önemli konuları da dile getiren Batı Trakya Türklerinin lideri Sadık Ahmet, 1995 yılında geçirdiği şaibeli trafik kazasıyla hayatını kaybetmiştir.

Muzaffer Salihoğlu (1913- 1984)

Batı Trakya Türkleri tarihi açısından bir diğer önemli kişilik olan Muzaffer Salihoğlu, Batı Trakya Türk cemaat liderlerinden, İskeçe Muzaffer Salihoğlu Gündüzlü Azınlık Ortaokulu ve Lisesi'nin kurucusu olup eğitimci ve siyasetçidir. 1913 yılında İskeçe'de dünyaya gelen Salihoğlu Galatasaray Lisesinde eğitim görmüştür. İskeçe belediye meclis üyeliğinin ötesinde yardımlaşma derneklerine öncülük etmiş ve uzun yıllar Türk Cemaati başkanlığı yapmıştır. Hayatının başlıca amaç ve hedeflerinden Batı Trakya Türklerinin eğitim ve öğretimlerini iyileştirip, geliştirme olduğu gerçeği ile 1952'de Gümölcine'de eğitime açılan Celal Bayar Lisesi ve Muzaffer Salihoğlu Gündüzlü Azınlık Ortaokulu ve Lisesi, Muzaffer Salihoğlu sayesinde Batı Trakya Türklerinin yaşamlarının dönüm noktalarından biri olmuştur.

Bugün Yunanistan'da neler tartışılıyor

Yunanistan güncel siyasetinin en önemli konusu ekonomik sorunlarıdır. Ekonomik durumu, Yunanistan'ın hem AB üyeliği hususundaki mevcut durumu hem de diğer ülkeler ile dış politika ve ticaretinde oldukça önemli bir konudur. Günümüzde Yunanistan, AB merkez bankası mali politika ve programları ile, popüler adı ile kemer sıkma politikaları ve borç krizinden büyük ölçüde kurtulmuş ve de ekonomik krizi atlattır. Şuanda ise Yunanistan artık bir kurtarma programı kapsamında olmayıp yapısal değişimler ile ülke kurtarma programlarından çıkmıştır. Ancak her ne kadar yapısal kurtarma programları tamamlanıp, ülke ekonomisi üretim, tüketim, kamu ve borç ödemeleri adına planlanmış vadelere tabi de olup ve ekonomi kendi akışına bırakılmış olsa da toplum bazında yeni önlemler ve politikaların geliştirilebileceği endişesi devam etmektedir.

Yunanistan güncel siyasetine hakim bir diğer konu mülteci ve sığınmacıların yoğun şekilde bu ülkeye akın etmesidir. Çipras yönetiminin muhafazakâr, sağcı siyasetin aksine Yunanistan'a gelen göçmenlere yönelik daha insancıl yaklaşımı, uluslararası kamuoyu açısından olumlu tepkiler alırken aynı zamanda bu yaklaşım göçmenler için Yunanistan'ın tercih sebebi yapmaktadır.

Mülteci konusunun yanı sıra Yunanistan güncel siyasetinde son dönemlerde tartışılan bir başka konu ise Makedonya ile yaşadığı isim sorunudur. Makedonya'daki halk referandumu sonucuna göre Makedonya ile Yunanistan arasındaki isim tartışmasına yönelik anlaşma da, Yunanistan hükümetinin son dönem güncel meselesi olup yine hükümetin ılımlı bakış getirdiği dış politika konularından biridir.

Ekonomi

Serkan Öztürk

Genel Ekonomik Durumu

Bulgaristan, Makedonya, Arnavutluk ve Türkiye ile sınır komşusu olan Yunanistan'ın yüzölçümü 131.957 km²'dir. Bu alanın yaklaşık %20'si sayıları 2000'i bulan adalardan oluşmakta ve 200'e yakınında yerleşim bulunmaktadır. Geçtiğimiz yıllarda maruz kaldığı ağır ekonomik kriz sürecinde satılmaları gündeme gelen adalar aslında Yunanistan ekonomisinin belkemiğini oluşturan turizmin en önemli ögesi durumundadırlar.

Yunanistan ekonomisinin tarihi seyrinde; 1941-1944 arasında Yunanistan'ın işgali ve savaş şartları ekonomik zorlukları beraberinde getirmiştir. 1949 -1950 yıllarına kadar iç savaşın hüküm sürdüğü ülke ekonomik olarak da büyük sıkıntılar yaşamıştır.

1950 yılından 1979 yılına kadar sürekli genişleyen bir ekonomiye sahip olan Yunanistan bu dönem zarfında yıllık büyüme açısından birçok Avrupa ülkesinden daha iyi bir performans sergilemiştir. 1980 yılında ekonomik durgunluk yaşayan ülke 1981 yılında AB'ye tam üye olmuş ve bu tarihten sonra da uygulamaya başladığı istikrar politikalarıyla ekonomisini yeniden düzlüğü çıkarabilmiştir. 1981 yılından itibaren AB kriterlerini sağlamaya çalışan ülke rekabet edebilmek için ekonomik-ticari düzenlemelerini ve uygulamalarını serbestleştirmek zorunda kalmıştır. Yunanistan 2001 yılında Euro sisteminin 12'inci üyesi olmuştur. AB'üyeliliğinin getirdiği sinerjiyle 1980-2008 arasındaki 28 yıllık dönemde Yunanistan'ın milli geliri beş misli artmıştır.

Ülke her ne kadar bu tarihi akışında ekonomik performans açısından (özellikle 1980 sonrası) başarılı bir trend yakalamış olsa da öteden beri gelen ve çözümleyemediği kronik birtakım sorunları bulunmaktadır. Bu sorunların başlıcaları; bütçe açığı ve kamu borçlarının yüksekliği, kamu sektörünün hacmi, piyasaların düşük rekabet gücü ve ülkeye yapılan doğrudan yabancı yatırımların azlığıdır.

2008 yılında başlayan küresel finansal kriz, zaten birtakım yapısal sorunları olan Yunanistan'ı derinden etkilemiştir. Krizle birlikte ülkenin ekonomik yapısal zayıflıkları daha da göz önüne çıkmaya başlamış ve ekonomideki temel dengeleri bozmuştur. Bütçe açıkları, borç stoğunda artış, kamu harcamalarında israf, sosyal güvenlik sistemindeki bozukluk, işgücü maliyetlerinin yüksekliği sorunları daha fazla konuşulmaya başlanmıştır.

Krizle birlikte 2008-2013 yılları arasında Yunan ekonomisi ciddi daralmalar göstermiş olup alınan tedbirler sonucunda 2014 yılından itibaren ekonomik daralma durdurulabilmiştir. Bu süreçte 300 milyar avro tutarı aşan ağır borç yükü sebebiyle 2015 yılının ikinci yarısında Yunanistan borçlarını ödeyememiş hatta maaşları dahi ödemekte zorlanmaya başlamıştır. Yunanistan IMF tarihinde borcunu ödeyemeyen ilk gelişmiş ülke ünvanına hak kazanmıştır. Ülke ekonomisi bu krizi atlatabilmek için alınan tedbirlerin etkisiyle son yıllarda büyüme kaydetse de, kriz öncesine kıyasla yüzde 25 küçülmüştür. IMF desteğiyle 2010 yılında Yunanistan'a 260 milyar Euro'dan fazla kredi verilmiştir. Bu rakam, küresel finans tarihinin en büyük kurtarma paketi olmuştur.

1981'de AB'ye tam üye olan Yunanistan, gerek katılım öncesi, gerekse de katılımından sonra AB'den milyarlarca Euro (bazı araştırmalar bu miktarın 300 milyar Euro'nun üzerinde olduğunu gösteriyor) karşılıksız hibe almıştır. Ancak buna rağmen Yunan ekonomisi bir türlü yeterli üretim kapasitesine ulaşamamış ve en sonunda kaçınılmaz olan bu büyük kriz patlak vermiştir. Kısacası ekonomiyi kalkındırmak için kullanılması gereken AB hibeleri tüketim harcamaları ve verimsiz alanlarda kullanılmış ve üretime kanalize edilememiştir.

Yunanistan'da büyük sorunlarından bir diğeri de sosyal sigorta sistemindeki aksaklıklardır. Yunanistan'da Euro cinsinden yapılan emeklilik ödemeleri tüm Avrupa'nın en yüksek emeklilik ödemelerini oluşturmaktadır. Kamu çalışanları genellikle 50 yaşında emekli olmuş durumdadırlar.

Üretmeden tüketmeye geçip kendini AB'den gelecek yardımlara dayamanın yanında Yunanistan'ın en büyük sorunlarından diğeri bir tanesi de artık sistematik ve normal hale gelmiş olan 'yolsuzluktur'. Bunu rüşvet ve kadrolaşma izlemektedir. Devletin ekonomisi içerisindeki payı başka bir sorun kalemidir. Yunanistan'da sürdürülmekte olan özelleştirme faaliyetlerine rağmen devletin ekonomideki etkisi sınırlanamamıştır. Yunanistan'da devlet, 1990'lı yılların başlarına kadar savunma sanayi, hava ve demiryolları, rafineriler ve sanayi sektörünün %70'inde etkin rol oynamıştır.

Yunanistan'ın endüstriyel yapısı diğeri AB ülkelerine kıyasla daha sınırlıdır. Ülkedeki sanayinin çoğu Atina ve Selanik şehirlerinde yoğunlaşmıştır.

IMF verilerine göre 2017 yılı Yunanistan'ın GSYİH değeri 201 milyardır ve 193 ülke arasında 53. sırada yer almaktadır. Yunanistan ekonomisi hizmet ağırlıklı yapıdadır ve gemi taşımacılığı, turizm ve bankacılık, gayrimenkul ve ticaret dışındaki sektörlerde diğeri ülkelerle rekabet edememektedir. Yunanistan sanayisi çok sınırlı olup az sayıda üretim imkanları ile toplam talebinin %80'ler gibi bir kısmını ithalat ile karşılayan ülke konumundadır. Sanayide yiyecek içecek gibi tüketim malları sanayisi, hazır giyim, mobilya, petrokimya ürünleri, kimyasallar, kağıt ürünleri ön plana çıkan imalat sektörleridir.

Turizm, toplam milli gelir içindeki payı ile, Yunanistan için çok önemli bir kalemdir. Aynı zamanda turizm, ülkenin döviz kaynakları için de büyük önem taşımaktadır. Yunanistan dünyada en fazla turist çeken ilk 20 ülke arasında yer almaktadır. Her yıl ortalama 14-15 milyon turisti ağırlamaktadır. Yunanistan ekonomisi için hayati öneme sahip turizmin milli gelir içindeki payı %20'leri bulmaktadır. Gemi taşımacılığı Yunanistan için diğeri önemli sektördür. Yunanistan ticaret filosu dünya filosunun yaklaşık %20'sini oluşturmaktadır.

Yunanistan'da 11.2 milyon insan yaşamakta olup bunun bir milyona yakını göçmenler ve mülteciler oluşturmaktadır. Yunanistan'ın orta ve uzun vadede gerek işgücü gerekse ekonomik olarak karşı karşıya kaldığı önemli sorunların başında "nüfus yaşlanması" gelmektedir. Düşük doğurganlık oranı gelecek yıllarda daha büyük problemlere neden olacağı öngörülmektedir.

Yunanistan'ın yaklaşık %80'i dağlık arazidir. Bu nedenle topraklarının yaklaşık %20'si işlenmekte, işlenmekte olan toprakların ise sadece %37'si sulanabilmektedir. Yunanistan hem yer üstü hem de yeraltı doğal kaynakları açısından çok zengin olmayan bir ülkedir.

Küresel Rekabetçilik Endeksi bakımından incelenen 138 ülke içerisinde Yunanistan 86. sıradadır. Dünya Bankası'nın İş Yapma Kolaylığı adlı raporunda Yunanistan 190 ülke içerisinde 67. sırada yer almaktadır.

Ülke, Transparency International'ın 2017 yılı Yolsuzluk Algısı Endeksi'nde (Corruption Perception Index) 48 puanla 59. sırada olup, ortalaması 66,35 puan olan Avrupa Birliği sıralamasının gerisinde yer almaktadır.

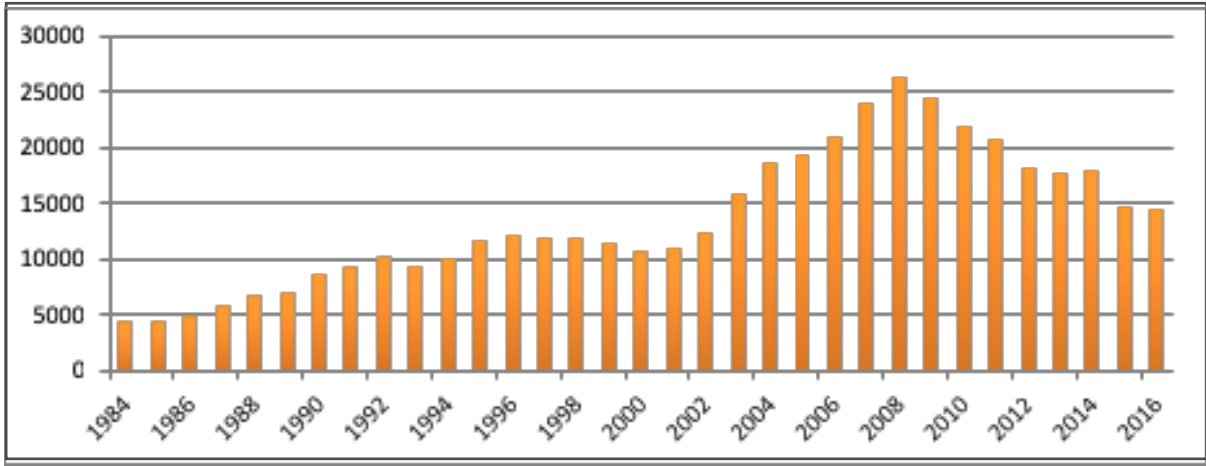
Ekonomik Göstergeler

Kişi Başı Milli Gelir

Yunanistan 2016 yılı itibariyle yaklaşık 154 milyar USD'lik bir Milli Gelire ve yaklaşık 14.275 USD'lik kişi başı milli gelire sahiptir. (Dünya Bankası verileri baz alınmıştır.)

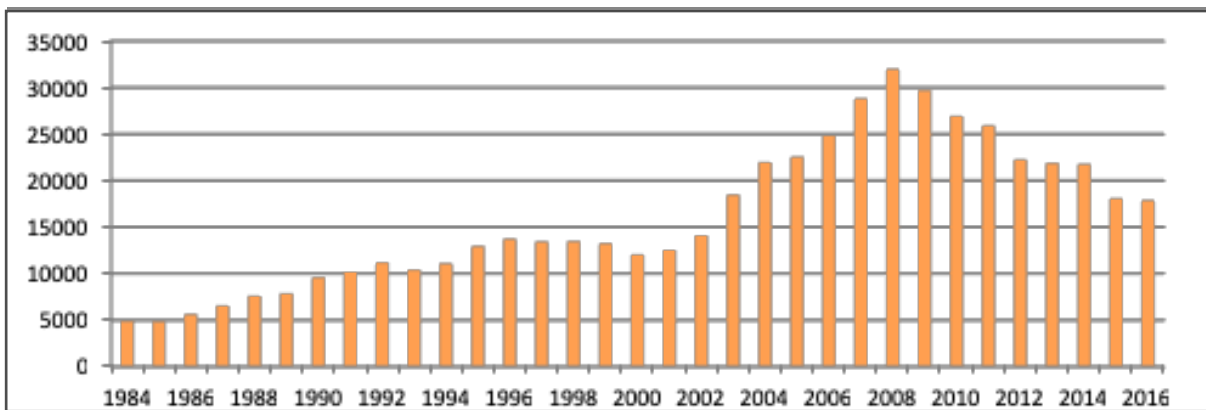
Milli Gelire ilişkin 1984-2016 yılları arasındaki trend grafiğinden de görüleceği üzere 2008 yılı kriz dönemine kadar AB üyeliğinin getirdiği sinerji sayesinde yükselen bir trend söz konusu olmuştur. Ancak krizle birlikte ülkede son yıllarda çok ciddi bir milli gelir daralması gerçekleşmiştir. 2008 yılı global krizinden en çok etkilenen AB ülkesi Yunanistan'dır.

Yunanistan kişi başına düşen yurtiçi hasıla rakamı 17.881 USD civarındadır.

Kişi Başı Yurt İçi Hasıla

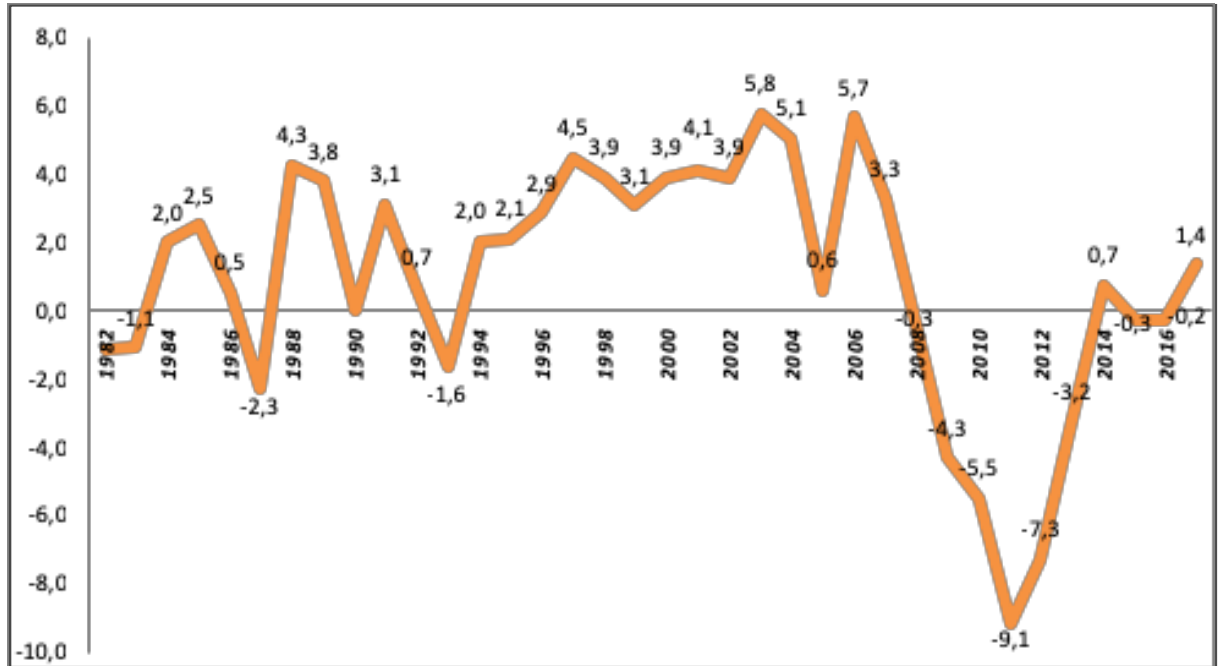
Dünya Bankası verileriyle 2016 yılı güncel USD kuru baz alınarak hesaplanan Avrupa Birliği kişi başı yurt içi hasıla rakamı ortalaması olan 39.600 USD ile kıyaslandığında AB'nin epey gerisinde olduğu görülmektedir. Yunanistan 2016 yılı itibariyle yaklaşık 193 milyar USD'lik bir ekonomik büyüklüğe sahiptir. Sanayi sektörünün GSYH içindeki payının istenilen seviyelere ulaşamaması, mevcut süregelen yapısal zayıflıklar, 2008 yılı sonrasında yaşadığı büyük kriz nedeniyle arzulanan ekonomik büyüklüğe ulaşamamıştır.

Yıllık Büyüme Oranları

1980 yılında ekonomik durgunluk yaşayan ülke 1981 yılında AB'ye tam üye olmuş ve bu tarihten sonra uygulamaya başladığı istikrar politikalarıyla ekonomisini büyütebilmiştir. 1981 yılından itibaren AB kriterlerini sağlamaya çalışan ülkede AB'üyelüğünün getirdiği sinerjiyle 1980-2008 arasındaki 28 yıllık dönemde Yunanistan'ın milli geliri beş misli artmıştır. Ancak Yunanistan'a AB üyeliği ile birlikte gelen büyüme kendini tarım ve sanayi sektöründe değil hizmet sektöründe göstermiştir.

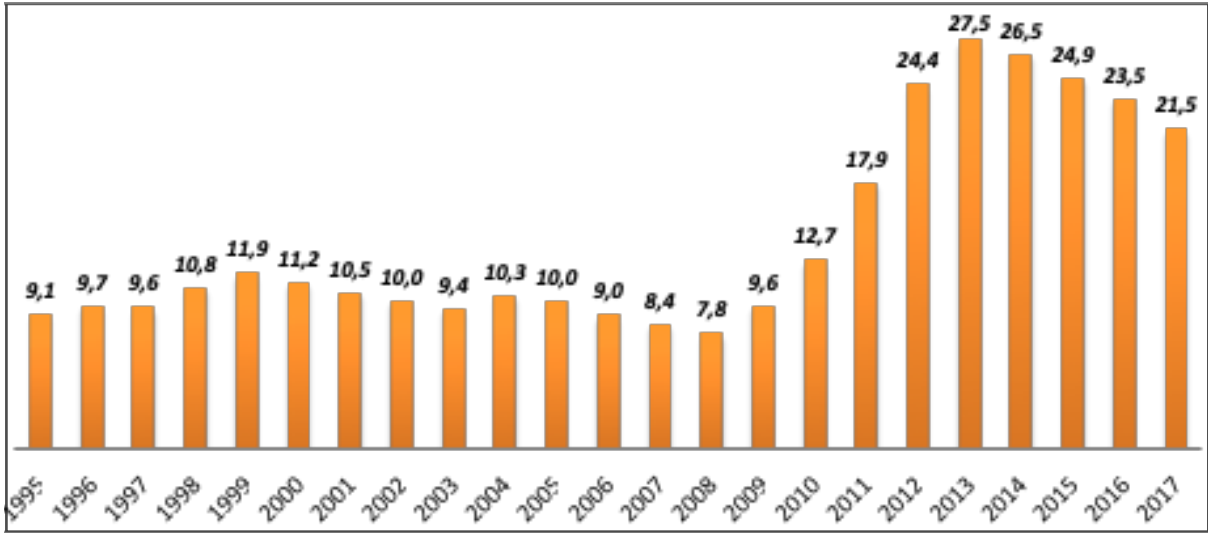
2008 yılı global ekonomik krizin Yunanistan üzerindeki etkileri oldukça yıkıcı olmuştur. Yunanistan ekonomisi 2009 yılında %4,3, 2010 yılında %5,5, 2011 yılında %9,1, 2012 yılında %7,3 2013 yılında da %3,2 oranında küçülmüştür. Yunanistan'ın 2017 yılı büyüme oranı %1,4 olup istikrarlı büyüme rakamlarına ulaşabilmesi için temel ekonomik yapısal sorunlarını çözmesi ve uygulanan ekonomik kurtarma ve reform paketlerini sıkı sıkıya takip etmesi gerekmektedir.

İstihdam-İşsizlik Oranları

AB üyeliği öncesinde ciddi işsizlik sorunları yaşamayan Yunanistan'ın işsizlik oranları AB üyeliğinden sonra 2008 yılı ekonomik krizine kadar istikrarlı bir şekilde seyretmiştir. Ekonomik krizle birlikte ciddi artma eğilimi gösteren işsizlik oranı %20'li seviyelere yükselmiştir. 2017 yılı itibariyle işsizlik oranı %21,5 genç işsizlik oranı ise %42,3'dür.

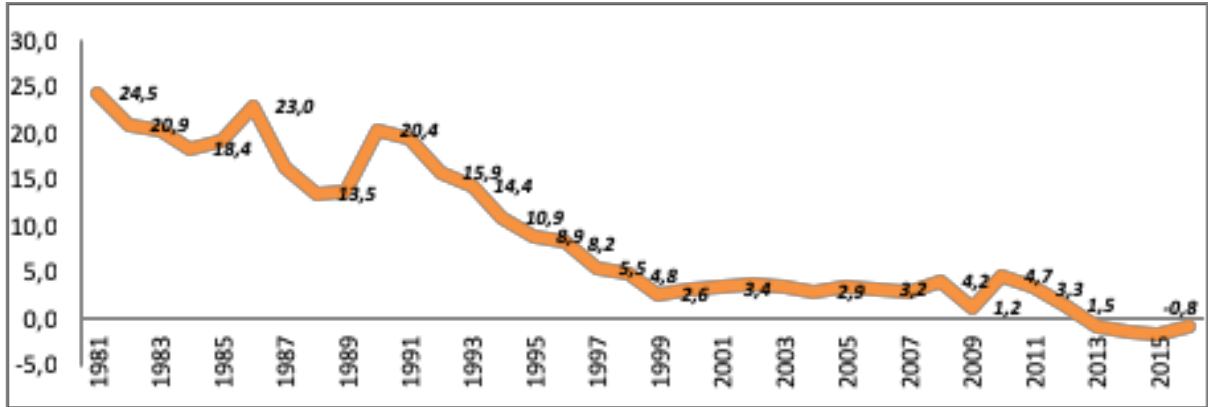
Sosyal güvenlik reformlarında, kalkınmada, işçi piyasası alanında gelecek yatırımları teşvik amaçlı düzenlenen yapısal ekonomik reformlarda ilerleme kaydetmek Yunanistan ekonomisi için en öncelikli hedeflerdir.

Enflasyon Oranları

Yunanistan'da enflasyon oranları AB üyeliğinden sonraki süreçte uygulanan reform paketlerinin etkisiyle düşüş trendine girmiş ve 2001 yılında EURO sistemine girişle birlikte de istikrarı yakalamıştır.

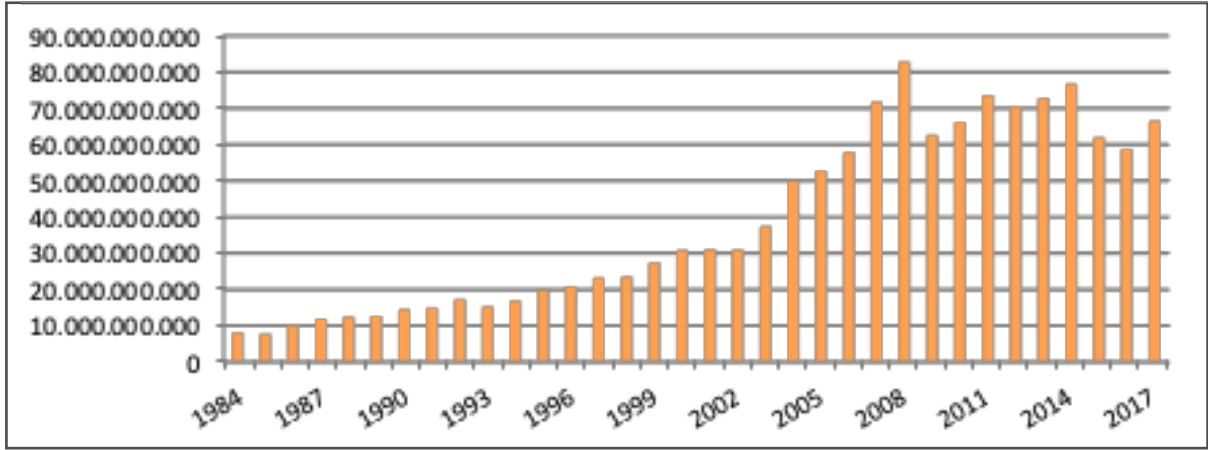
Ülkede enflasyon oranları oldukça stabildir.

İhracat

Ülkenin dış ticaret politikası büyük ölçüde üyesi bulunduğu Avrupa Birliği'ne bağlıdır. Gerek ithalat, gerekse ihracat rejimi, Avrupa Birliğinin izlediği politikalara göre belirlenmektedir. 2017 yılı itibariyle ihracat tutarı 66,5 milyar dolardır. 2017 yılı itibariyle Yunanistan ihracatının %53'ü AB ülkelerine gerçekleşmiştir. Bu da AB üyeliğinin Yunanistan ekonomisi üzerindeki etkisini göstermektedir.

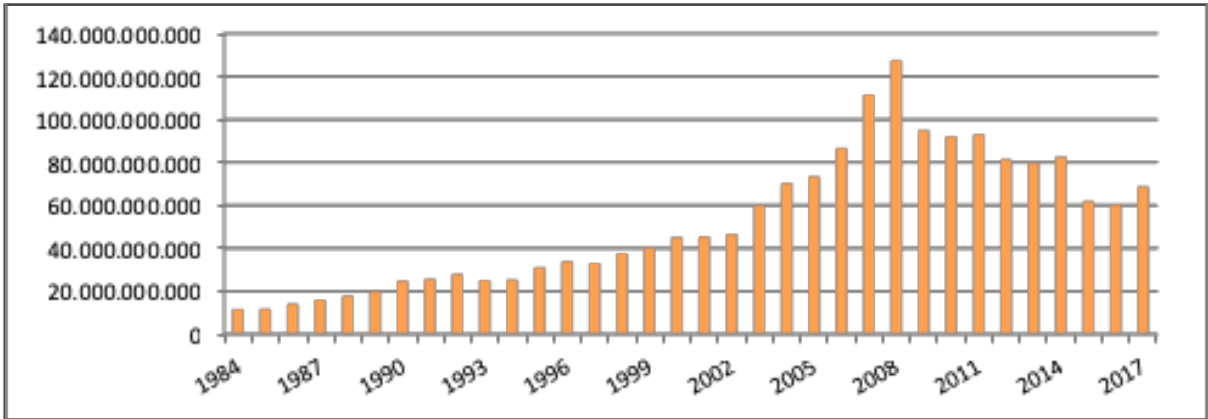
Yunanistanın başlıca ihracat yaptığı ülkeler İtalya, Almanya, Kıbrıs, Türkiye ve Bulgaristandır. Başlıca ihracat ürünleri taze ve işlenmiş meyve ve sebzeler, tütün, pamuk, rafine edilmiş petrol ürünleri, bitkisel yağlar, tekstil iplikleri, tekstil mamulleri, giyim eşyaları ve aksesuarları, demir dışı metallerden alüminyum, demir çelik ürünleri, çimentodur.

İthalat

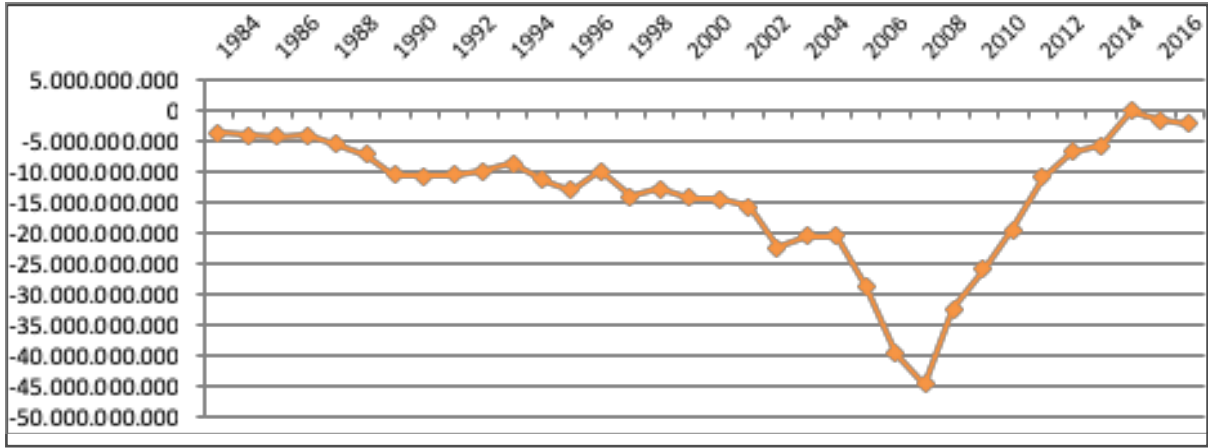
Ülkenin 2017 yılı itibariyle ithalat tutarı 68,7 milyar dolardır. Rekabet gücü az, cari açığı yüksek, kamu borçlanması fazla olan Yunanistan sanayisi ithalata bağlı durumdadır. Yunanistan 2017 yılında ithalatın %61,4 ünü AB üyesi ülkelerden yapmıştır. Yunanistan'da petrol hariç, ithalatın çoğunu tüketim malları oluşturmaktadır.

Yunanistanın başlıca ithalat yaptığı ülkeler İtalya, Almanya, Çin, Güney Kore ve Rusya'dır. Başlıca ithalat ürünleri petrol, bilgisayar dahil çeşitli makineler, gemicilik sektör ürünleri, ilaç sanayi ürünleri, plastik, demirçelik ve alüminyumdur.

Dış Ticaret Açığı

Dış ticaret açığı ülkenin temel sorunlarından birisidir ve her dönem açık veren bir ülke konumundadır. Yunanistan 1981 yılında Avrupa Birliğine girdikten sonraki döneme ilişkin dış ticaretindeki açık özellikle kriz dönemine kadar giderek artmıştır. 2008 global krizinden sonraki yıllarda ithalatın daralması sonucu dış ticaret açığı azalma göstermiştir. Ülkenin ihracatında, ihraca konu ürünlerin katma değerinin düşüklüğü ve yerel olarak üretilen ürünlerin henüz ithalatın yerini alamaması temel sorundur.

Toplam Dış Borç Stoku

Yunan ekonomisi öteden beri bütçe açığı ve kamu borçlarının yüksekliği, kamu sektörünün hacmi, piyasaların düşük rekabet gücü ve ülkeye yapılan doğrudan yabancı yatırımların azlığı gibi sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu nedenle, 2008 yılında başlayan küresel ekonomik krizin borç krizine dönüşmesiyle birlikte Yunanistan, 2009 yılından beri, II. Dünya Savaşı sonrasında karşılaştığı en ağır ekonomik krizle mücadele etmektedir. Yunanistan'ın kamu borçları/GSYİH oranı 2017 yılında %179.1 oranında gerçekleşmiştir. Kamunun toplam borç yükü 358 milyar USD civarındadır (Dünya Bankası verileriyle). Yunanistan, dünyada Japonya'dan sonra kamu borcu en yüksek olan ikinci ülkedir.

Yunanistan'ın kamu borçlarının yarıdan fazlası, yani çok önemli bir kısmı 2020 yılından itibaren 30 yıl içinde ödenmeye başlanacak olup, düşük faizlidir. Kısa vadede önemli olan IMF kredileri ve Avrupa Merkez Bankası'na olan borçlardır. (ELA-Bankalara destek fonları) Bu borçların yönetiminde ülke, IMF ve Avrupa Merkez Bankası'nın tabi olduğu kuralların dışına çıkamamaktadır.

Toplum

Eğitim

Birgöl Karakaş - Ebrar Büşra Yıldırım

YUNANİSTAN'DA OSMANLI DÖNEMİ VE SONRASINDA EĞİTİM SİSTEMİ

Osmanlı döneminin başlıca eğitim kurumları sıbyan mektepleri ile medreselerdir. En yaygın eğitim kurumları olan sıbyan mektepleri günümüzdeki ilkokulların karşılığı sayılabilir. Sonraları mahalle mektebi olarak da nitelenen bu okullar, halkın temel okuma yazma gereksinimine bir ölçüde de olsa cevap veren kurumlar olduklarından, daha çağdaş okulların açıldığı Tanzimat döneminde bile varlıklarını korumuşlardır. Osmanlı döneminde eğitimin bundan sonraki aşamasını oluşturan medreseler dinsel temele dayalı öğretim kurumlarıydı.

Ekonomik ve toplumsal yapıdaki bozulmaya bağlı olarak vakıf gelirlerinin azalması, öğrenci sayısındaki hızlı artış sonucu eğitim düzeyinin düşmesi gibi nedenlerle medreseler 17.yy'dan sonra gerilemiş ama geleneksel eğitim kurumları olarak varlıklarını Cumhuriyet dönemine kadar sürdürmüşlerdir. İlk ve ortaokul öğretimini kapsayan temel eğitim kurumları olarak düşünülen rüştiyeler, Tanzimat döneminde ilköğretimin ayrıca örgütlenmesinden sonra, ortaöğretimin ilk basamağını oluşturan okullara dönüştüler.

Yunanistan açısından Lozan Antlaşması'nın en önemli kazanımı, ülke toprakları içerisinde kalan farklı unsurları etnik kökenlerine göre değil, bilakis

Balkan Savaşları sonrasında Osmanlı'nın Yunanistan'daki hâkimiyeti sona ererken, orada 5 asır boyunca hakim olduğu bölgenin geleceği Türkiye ve Yunanistan arasında Lozan Antlaşması ile belirlenmeye çalışılmıştır.

inançlarına göre tanınmasıdır. Bundan dolayı Batı Trakya Müslüman Türk toplumu, bir etnik azınlık değil; dini bir azınlık olarak kabul edilmektedir. Batı Trakya'nın ve burada dini azınlık statüsüne dönüşen Müslüman Türk toplumunun karşı karşıya kaldığı bir takım sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunların başında ise din ve eğitim alanında yaşanan sınırlamalar gelmektedir.

YUNANİSTAN EĞİTİM SİSTEMİ

Yunan eğitim sisteminin yasal temeli, 1975 Anayasası ve 1950'li yıllardan beri yürürlüğe girmiş pek çok yasaya dayanır. Anayasanın 16. Maddesi eğitimin devletin garantisi altında olduğunu belirtir. Aynı madde zorunlu eğitimin 9 yıl olduğunu ifade eder. Fakat 2006 yılında yeni bir yasayla anaokulu eğitimi zorunlu eğitime dahil edilmiş ve zorunlu eğitim 6-15 yaş grubunu kapsamıştır. Merkezi sisteme sahip olan Yunan eğitim sistemi, her düzeyde parasızdır ve her vatandaşın eğitim hakkı vardır. Yunan eğitim sistemi, sınıflarına göre üç kategoride incelenebilir.

Yunanistan'ın genel olarak eğitim yapısı incelendiğinde eğitim-öğretimin 3,5 yaşından 5,5 yaşına kadar devam eden ancak zorunlu olmayan okul öncesi eğitim ile başladığı görülmektedir. İlkokul eğitimi 6 yıl süren Yunanistan'da, ortaöğretim iki kademeye ayrılmaktadır. Ortaokul olarak adlandırılan ortaöğretimin ilk kademesi 3 yıl olup, ilkokul ile birlikte zorunlu eğitim kapsamındadır. Zorunlu eğitim, okul öncesi bir yıl, ilkokul altı yıl ve alt ortaöğretim üç yıl olmak üzere toplam 10 yıldır. Zorunlu eğitim 5-15 yaşlar arası bireyler için zorunludur ve birbirlerini takip eden belirli aşamalara

bölünmüştür. Buna göre Yunanistan'da zorunlu eğitim toplam 10 yıldan oluşmaktadır ve bu eğitim kesintili olarak uygulanabilmektedir. Ortaöğretim 1. kademedен (ortaokul) sonra zorunlu olmayan ortaöğretim II. kademeye, yani lise eğitimine geçilir. Lise eğitiminde öğrenciler, genel liselere veya çeşitli alanlardaki meslek liselerine devam edebilmektedir.

Yunanistan'da okul yapılanmasının her bir kademesi aşağıda ayrıntılı biçimde ele alınacaktır.

“ Okul Öncesi

Okul öncesi eğitim, bebek ve çocuk merkezlerinde (kreş ve bakım merkezleri) iki aylıktan sonra (kamu merkezleri için yedi ay) başlayıp beş yaşına kadar sürer. Okul öncesi eğitim kademesi, 2007-08 eğitim yılından itibaren beş yaş çocuklar için zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır.

Tüm okul öncesi eğitim kurumlarının kurulması ve işleyişinden Yunanistan devleti sorumludur. Batı Trakya'da okul öncesi kurumlarında eğitim dili Yunancadır. Ancak bazı durumlarda öğretmenler, çocuklarla iletişime geçebilmek için Türkçe konuşabilmektedir.

Yunanistan'da zorunlu eğitim 2007-2008 eğitim öğretim yılından itibaren 9 yıldan 10 yıla çıkarılmıştır. Yasaya göre zorunlu temel eğitim, anaokulu ve ilkokuldan oluşmaktadır. Ortaöğretim ise daha önce de belirttiğimiz üzere ortaokul ve lise kısmı olmak üzere toplam 6 yıldır. Söz konusu ortaöğretimin ilk 3 yılı olan ortaokul da zorunlu eğitim kapsamındadır. Belirtilen yasa ile anaokulu eğitimi zorunlu kılınmasına rağmen, azınlıklarla ilgili gerekli alt yapı oluşturulmamış ve 2015 itibarıyla azınlıklara ait hiçbir okul öncesi eğitim kurumu açılmadığı gibi, azınlık anaokulu da ihtiyaçların çok ötesinde az sayıda

kurulabilmiştir. Yukarıda belirttiğimiz üzere, azınlıklara ait okul öncesi kurum bulunmaması, anaokulu sayısının ise çok az sayıda olması nedeniyle, bazı azınlıklar, çocuklarını Yunanca eğitim veren anaokullarına göndermek zorunda kalmaktadır.

“ İlköğretim

İlkokul eğitimi zorunludur ve altı yıl sürmektedir. Altı yılın sonunda öğrenciler, ilkokul diploması alır. Bu diploma öğrencilerin alt ortaöğretime kayıt yaptırmalarını sağlamaktadır.

“ Ortaöğretim

Yunanistan'da ortaöğretim iki temel bölüme ayrılmıştır. Bunlar; zorunlu ortaöğretim ve zorunlu olmayan ortaöğretimdir. Alt ortaöğretim olarak da bilinen zorunlu ortaöğretim, üç yıl sürmektedir. Amacı, öğrencilerin mevcut becerilerinin, hayatın çok yönlü ihtiyaçlarına uygun biçimde gelişmelerine yardımcı olmaktır.

Okullar, 10 Eylül ile 13 Haziran arasında, toplamda 175 iş günü eğitim vermektedirler. İlkokullarda bütün konuların öğretiminden sorumlu bir sınıf öğretmeni vardır fakat belirli bir uzmanlık gerektiren derslerin öğretimi ise o alanın öğretmenleri tarafından verilmektedir. Ortaokullarda her ders için ayrı branş öğretmenleri ders vermektedir. Bütün okullarda karma eğitim verilmektedir.

İlkokullarda değerlendirmeler öğretmenleri tarafından eğitim yılı boyunca yapılmaktadır. Yaş olarak daha büyük öğrenciler ödev ağırlıklı değerlendirilirler. Öğrenciler altı yıllık ilkokulun sonunda bir ilkokul bitirme sertifikası alırlar. Bu sertifika alt ortaöğretime geçmeyi sağlar. Bu kademede değerlendirme, yazılı testler, ödevler ve sene sonu sınavları temel alınarak gerçekleştirilir. Sınıf geçme

başarıya bağlıdır. Üç yıllık alt ortaöğretim sonunda gerçekleşen sınavlarda başarılı olan öğrenciler mezuniyet sertifikası almaya hak kazanırlar. Bu sertifika ile liseye gidebilirler.

Zorunlu eğitim sonrası eğitim (üst ortaöğretim, lise, mesleki teknik okullar ve yükseköğretim).

Üst ortaöğretim, lise ve mesleki teknik okullarını kapsamaktadır. Alt öğretimi tamamlayan öğrenciler, herhangi bir sınava girmeksizin istediği bir üst ortaöğretime kayıt yaptırabilirler. Kamu ya da özel eğitim kurumları olabilen liselerde ders kitapları ücretsizdir ve devlet tarafından karşılanmaktadır.

Lise öğrencileri her öğretim yılının haziran ayında resmi yazılı sınava girerler. Sınavda başarısız olan öğrencilerin sınıf geçme veya tekrarı hakkında son karar Öğretmenler Kurulunca belirlenir. Herhangi bir liseyi başarı ile tamamlayan öğrenciler sertifika alırlar. Bu sertifika yurt içinde ve dışında yükseköğretime geçiş hakkı verir.

Mesleki teknik liseler veya çok amaçlı liselerden başarıyla mezun olanlara ise aldıkları sertifika ile Teknik Eğitim Enstitülerine de sınavsız girebilirler. Üniversite için ise, herhangi bir lisenin üçüncü sınıfına yeniden kayıt olmaları gerekir.

“Yükseköğretim

Yunanistan'da yükseköğretim 2001'den itibaren genel akademik eğitimin verildiği Üniversite ve Teknoloji Eğitim Enstitüleri olarak iki sınıfa ayrılmıştır. Her bir birim kendi içerisinde farklı alanlarda eğitim veren okul türlerini içermektedir.

Üniversitelere ve Teknoloji Eğitim Enstitülerine giriş, lise son sınıflarda yapılan ulusal sınavda alınan sonuca ve

lise iki ve üçüncü sınıf başarı durumuna göre düzenlenen bitirme sertifikasındaki nota göre belirlenmektedir. Bazı özel yetenek gerektiren alanlarda ise adaylar, genel sınava ek olarak özel konularda da değerlendirmeye tabi tutulmaktadırlar.

“Yunanistan'da Dini Eğitim Sistemi

Rum Ortodoks cemaati, tıpkı diğer cemaatler gibi, Osmanlı millet sistemi içinde “devlet içinde devlet” modeliyle yer almış. Cemaatin başında bulunan Rum Patriğin hem Rum Ortodoks Kilisesi'nin başı olarak dinsel, hem de Osmanlı devlet aygıtının bir parçası ve cemaat lideri olarak siyasi gücü olmuştur. Bu çerçevede Patrik, Rum cemaatiyle ilgili hukuki (evlenme, boşanma, miras) ve mali işlerin yanı sıra, eğitimin de devlet nezdinde tek sorumlu kişisi olmuştur. Ayrıca, sistem bütün Ortodoksları “Rum” kabul olarak kabul etmiştir. Fakat 19. yüzyılda gerek Osmanlı devlet düzeninde meydana gelen değişiklikler gerekse Rum cemaatinin kendi içinde ortaya çıkan ayrışmalar, geleneksel düzeni oldukça değiştirmiştir.

Medreseler Batı Trakya'da Türk Azınlığa ait ilkokuldan sonra eski Türkçe yazıyla eğitim yapan, biri Gümölcine'de diğeri de İskeçe Şahin (Ehinos) nahiyesinde olmak üzere iki medrese faaliyet göstermiştir.

Gümölcine Medresesi; 1949 yılında Gümölcine Müftülüğü tarafından Softalar Medresesi binasında gayri resmi olarak, din görevlisi ve ilkokul öğretmeni yetiştirmek amacıyla açılmış, ilk açıldığı yıllarda öğretim süresi iki yıl, daha sonra da üç yıl olarak belirlenmiştir. 1957 yılında da beş yıla çıkarılmıştır.

Şahin Medresesi, 1956 yılında İskeçe'nin Şahin (Ehinos) nahiyesinde din görevlisi ve ilkokul öğretmeni yetiştirmek amacıyla açılmıştır. Bugün Gümölcine Medrese-i Hayriyesi'nde 430 (140 kız), Şahin Medresesi'nde 28

(4 kız) öğrenci mevcuttur. Medreseler, 1950'den sonraki yıllarda Azınlıkta din adamı gereksinimini karşılamak amacıyla açılmışlardır. Alman işgali ve iç karışıklıklardan sonraki yıllarda Medrese mezunları geçici olarak ilköğretim alanında çalışmışlardır. Türkiye'den (1960-1969) yılları arasında Öğretmen Okullarından mezun olan Batı Trakyalı öğretmenlerin gelmesiyle, medreselerin eğitimi yine Azınlığın kutsal mabetleri olan camilerde yalnız dini görev yapacak din görevlileri yetiştirmeye yönelmiştir.

Medreselerde, Tarih, Coğrafya, Matematik, Fen ve Yunanca Dil dersleri Yunan öğretmenler tarafından okutulmaktadır. Türkçe Dil dersi, Din dersi ve Arapça da Türk öğretmenler tarafından okutulmaktadır. Yönetimin uygulamaları sonucu amacından saptırılan medreselerde bugün; haftalık ders programında Yunan dili ile okutulan derslerin saati çok fazla olup Türk dili ile okutulan din kültürü dersleri (Kur'an-ı Kerim, Arapça, İslâm Tarihi, Din Dersi, Türkçe, Tefsir, Fıkıh ve Hadis) 1999-2000 ders yılının haftalık ders saatlerinin 88'ini oluştururken, Yunanca dersleri ise 12'ini oluşturmaktadır. 1998'de çıkarılan 2621 tarih/sayılı yasa ile ortaöğretim kurumu statüsü verilerek eğitim süreleri altı yıla çıkarıldı. Yunan Hükümeti bu yasayla medreselerin statülerinin değiştirildiğini, bundan böyle medreselere kız öğrencilerin de alınacağını ve medreselerin normal lise statüsüne getirildiğini kabul etmiştir.

Bugün ülkede bir benzeri olmayan ve yetersiz bir müfredat programı ile eğitim veren bu medreseler için yapılan son kanun değişikliğindeki amacın medreselerin artık modern çağdaş birer eğitim kurumu durumuna getirildiğini ispatlamak ve buralardaki eğitimin cazip hale getiriliğini göstermektir.

Yunanistan, Hristiyan Ortodoks mezhebinin devlet üzerinde oldukça

etkili olduğu bir ülkedir. Anaokullarında din eğitimi başlatan Ortodoks mezhebi, planlamasını ise Milli Eğitim, Din İşleri, Salık ve Sosyal Güvenlik ile Maliye Bakanlıkları ortaklaşa yapmaktadır.

Meslekî teknik eğitiminin plânlaması Eğitim ve Din İşleri Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Din bilgisi dersleri, ilk ve orta dereceli okullarda zorunlu dersler arasındadır. Yunanistan'da ilkokulların 3, 4, 5 ve 6. sınıflarında haftada iki saat, ortaokul ve liselerin 1, 2 ve 3.cü sınıflarında haftada 1 saat din eğitimi dersi verilmektedir. İlkokulların 1 ve 2. sınıflarında din eğitimi dersi bulunmamaktadır. Teknik ve Meslek okullarında ise din eğitiminin öğretim programlarındaki nitel ve nicel konumu diğer okullara kıyasla daha zayıftır. Müslüman azınlık okullarında da İslâm din dersleri verilmektedir.

Yunanistan'da önemli bir çoğunluğun Ortodoks olması sebebiyle ülkedeki din eğitimi confessional (doktrinel din eğitimi yaklaşımı) olarak tanımlanmaktadır. Okullarda din dersine alternatif bir din dersi bulunmayan Yunanistan'da, din eğitiminin amacı da salt dini bilgi vermek olmayıp, çoğunluğun dini olan ve resmi devlet dininin öğretilmesidir.

1985 Yasası diğer dini topluluk üyelerinin Ortodoks din eğitimi seçmelerine olanak sağlamakta, kendilerine ait din öğretimini düzenleme hakkı vermektedir. Ancak uygulama kısmına gelindiğinde böyle bir şeyi görmek mümkün olmamaktadır.

Ortodoks Kilisesinin din eğitimi kitaplarının içeriklerini denetleme-kontrol etmelerine yasal olarak hak tanımakta olan devletin bu yetkisine rağmen Ortodoks Kilisesi'nin okullarda uygulanan din eğitime doğrudan müdahalesi söz konusu olamamaktadır.

Yine eğitim programının hazırlanması tamamen devletin kontrolünde ve yine kitapları basma hakkı da devletin elindedir.

Ortaöğretimde derslere giren din dersi öğretmenleri teoloji eğitimi alırken; ilkokul öğretmenlerinin sadece birkaçı din eğitimi pedagojisi dersi olan ve toplam iki yıldan oluşan bir eğitim almaktadır. Yunanistan'da okul öncesi ve ilkokul öğretmenleri, bu alanda eğitim veren 4 yıllık fakültelerde yetişmektedir. Aynı zamanda bu öğretmenlere eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim kursları da verilmektedir. Zorunlu olmayan bu eğitimler, Öğretmen Eğitimi Merkezlerinde ve Bölgesel Eğitim Merkezlerinde verilmektedir. Bu kurslarda, öğretmenler alanları ile ilgili konularda eğitim almakla birlikte, kültür, sanat, çevre vb. konularda da eğitim alabilmektedirler.

Din eğitiminin denetimi, ilk ve ortaöğretimde farklı müfettişler tarafından yürütülmektedir. Din eğitiminin denetimi devletin gözetiminde ve her dört yılda bir atanan müfettişler tarafından yapılmaktadır. İki kez bu göreve atanabilen müfettişler, tecrübeli öğretmenler arasından sınavla seçilir. İlköğretimdeki din eğitimi, okul müfettişleri tarafından denetlenirken; ortaöğretimdeki din eğitimi, teolog kökenli okul müfettişleri denetlemektedir. Bu müfettişler, 1998-99 öğretim yılından itibaren okullardaki din eğitimi öğretmenlerini de teftiş etmektedir.

Aile ve Gençlik

Fatma Büşra Kaya - Mine Çatal

T.C. Dışişleri Bakanlığı'nın verdiği bilgiye göre, Batı Trakya'daki Türk nüfus ile İstanbul, Gökçeada ve Bozcaada'daki Rum Ortodoks nüfus zorunlu mübadelenin dışında bırakılan bölgelerdir. Batı Trakya'da 150.000 civarı Türk bulunmaktadır. Yunanistan'daki Türk varlığı Batı Trakya'yla sınırlı olmayıp, Rodos ve İstanköy ağırlıklı olmak üzere On İki Adalar'da yaşayan ve sayıları 6.000 civarında olan bir Türk nüfus da bulunmaktadır.

Yalınkılıç ve Yağmur'un 2014'te Gümölcine ve İskeçe'de gerçekleştirdikleri nicel araştırmanın da gösterdiği gibi, maruz kaldıkları dinî, siyasal ve kültürel baskılara rağmen Batı Trakya'daki Türkçe konuşan toplum, kültürel değerlerinden vazgeçmemiştir. Bu çalışmada, Yunanistan'da Türklerin yoğunluklu olduğu Batı Trakya bölgesindeki Müslüman ailelerin gelenek ve görenekleriyle gençlerinin güncel durumu irdelenecektir.

YUNANISTAN'DA AİLE YAPISI

Hemen bütün Türk topluluklarında olduğu gibi günümüzde etkisini az da olsa yitirmeye başlamasına rağmen aile, Batı Trakya Türk toplumunda da önemli bir yer teşkil etmektedir.

Ailenin toplumu ayakta tuttuğuna inanılmakta olup aile genel olarak kutsal atfedilir. Aile yapısı geniştir; anne-baba ve çocuklarla beraber nine ve dede de aynı evde yaşamaktadır. Her ne kadar evdeki otoriter figür baba olsa da, karar aileyle istişare sonucunda alınır. Evde büyüklere saygı ve hürmet gösterilir. Evin reisine karşı sonsuz bir güven vardır. Tıpkı diğer Balkan Müslümanlarında görüldüğü gibi, akrabalar arasında evlilik kesinlikle olmamaktadır. Batı Trakya Müslüman Türk'ü sadece ve sadece kendi soyundan gelme kişilerle evlilik yapmaktadır. Akraba ziyaretleri konusunda hassasiyet gösteren Batı Trakya Türkleri ve akrabalarının arasında önemi yadsınamayacak düzeyde bir dayanışma vardır. Herhangi bir afetten sonra ilk yardıma koşanlar yine kendi akrabaları olmaktadır. Evde, özellikle de kırsal kesimde bütün aile bireyleri çalışmaktadır. Evin yemek pişirme ve çocuk bakım işleri ise kadına aittir. Batı Trakya Türklerinde doğurganlık oranının hızla düştüğü görülmektedir. Eskiden hane başına düşen 6-7 çocuk, şimdilerde ikiye ve hatta bire gerilemiştir.

Evlilik

Batı Trakya Türk toplumunda ailenin oluşumu, oğlan tarafının kız istemesi ile başlamaktadır. Eski yıllarda oğlan ve kız birbirlerini göremiyorlardı. Günümüzde ise bunun tersini görmekteyiz. Kızın istenmesinden önce her iki taraf da birbirlerinin aile durumlarını soruştururlar. Bu araştırma-soruşturma işlemi genelde köyün saygın kişileri ve akrabalar vasıtasıyla olmaktadır. Karşılıklı soruşturmalardan sonra, eğer karar verilmişse, oğlan tarafı kız tarafına dünür gönderir. Kız istemeye gidecek olan insanların, köyde yaşayan dürüst ve sözü dinlenen kişiler olması gerekmektedir. Kadın veya erkek olmasında da bir sorun yaşanmamakla birlikte, genellikle erkek gönderilmektedir. Kız istemeye giden kişilere **“Dünürücü”** denmektedir. Dünürücüler, mutlaka, pazartesi ve perşembe akşamları gönderilmektedir. Bu durum neredeyse kesin bir kural niteliğindedir. Kız evine giden dünürücüleri, kızın babası ve annesi karşılar ve en güzel odalarına geçirirler. Kız daha sonra dünürçülerin yanına gelmektedir. Karşılıklı olarak hal-hatır sormalardan sonra, istenen kız kahve getirmek üzere odadan uzaklaşır. Bu arada, kahveler gelinceye kadar değişik güncel konulardan sohbetler açılır. Kız kahveleri getirir. Eğer oğlanda gözü varsa ve onunla yuva kurmak istiyorsa, kahveyi tatlı yapar. Eğer oğlanı beğenmiyorsa kahve tamamen şekersiz yapılmaktadır. Bu gerçekte çok kritik bir andır. Kahve

şekersiz dahi olsa, dünürçüler bunu ses çıkarmadan ve hiç belli etmeden içmek zorundadırlar. Kahveler içildikten sonra asıl konuya geçilir. Dünürçüler, **“Allah’ın emriyle Peygamberin kavliyle kızınızı istemeye geldik”** derler, böylece konu açılmış olur. Oğlan tarafı kendi tarafının durumunu ve oğlanın meziyetlerini abartarak anlatır. İlk defa gelen dünürçülere kesinlikle bir cevap verilmez. Kız, verilmeyecek dahi olsa **“gene gelin”** denir. Dünürçüler kız istemeye gittiklerinde, beraberlerinde herhangi bir şey götürmezler. Birinci defada cevap vermeyen kız tarafı, oğlan tarafını iyiden iyiye soruşturur. Dünürçüler ikinci defa gelir. Konu artık bilinmektedir. İkincide de cevap verilmez ve yine **“gene gelin”** denir. Fakat, kız verilecekse, ailenin tutumunda bazı yumuşamalar göze çarpmaktadır. Dünürçüler, nihayet üçüncü defa gelirler. Kız eğer verilecekse mutlaka üçüncü defada verilir. Bu kesin bir kuraldır. Bunun aksinin yapılması kız tarafını küçük düşürdüğüne inanılır.

“ Mendil Alma

Erkek tarafı mendil almaya giderken pasta ve çiçekle gider. Amaç artık tamamen belli olsa da gelenekler gereği tekrar kız istenir. **“Allah’ın izni, peygamber efendimizin kavli ile kızınızı oğlumuza istiyoruz, gençler de birbirlerini sevmişler gayri biz de üzerimize düşeni yapalım”** derler. Kız tarafı da **“Hayırlısı neyse o olsun”** der. Bu konuşmalardan sonra kız güzel bir tepsi içinde üçgen katlanmış özenle yerleştirilmiş beyaz mendiller ile odaya girer. Dünürçülere ikram eder. Mendiller karşılığında dünürçüler de tablaya hediye olarak memnuniyetlerini belirtmek üzere para bırakırlar. Yine bu geceye özgü geleneklerden biri olan kız tarafınca erkek evine gönderilmek üzere gümüş şekerlik içinde

çikolata paketi hazırlanır. Bu paket tül, jelatin, kurdele gibi malzemelerle süslenir. Eskiden 1 metre boyunda 50 cm. eninde **“gendema”** işlenmiş, kenarları sim ile belirlenmiş, tül ve astar geçirilmiş şaseler (bohça) hazırlanmış. (Gendema, iğne ve renkli ipliklerle sarma ve çin iğnesi tekniğine benzer bir tür nakış.) Hazırlanan şasenin arasına da şekerlik ve beyaz mendiller konurmuş. Bu şase daha sonra bebek arabaları için yastık olarak değerlendirilmiş. Hali vakti yerinde olanlar ve isteyenler de daha sonraları bebek arabasına örtü olabilecek kadar büyüklükte saten bohça da hazırlamış. Günümüzde ise hazır nakışlı mendil ve örtülerle mendil geleneği sürdürülmektedir. Ayrıca güzel bir sepet tül ve dantellerle süslenerek de hazırlanmaktadır. Her durumda mendil hazırlığı erkek tarafına verilen değeri ve kızın zevkini ortaya koyması açısından çok önem taşır.

Mendili evine götüren erkek tarafı olayı yakınlarına duyurur. Daha sonra **“Mendil karşılığı”** denilen gelenek için kıza yüzük, küpe, bilezik gibi takılar ile giysi ya da çeşitli çeyiz eşyaları götürülür. Mendil karşılığı için kız evine gidildiği akşam **“söz düzme”** günü kararlaştırılır.

“ Söz Düzme

Aradan bir iki gün geçtikten sonra asıl **“söz düzme”** denen olaya geçilir. Oğlan ve kız karşılıklı bir gün tayin ederek ve yanlarına ailelerini de alarak söz düzmeye gidilir. Her iki taraf da karşılıklı olarak birbirlerine giyim eşyaları ve altın takılar alırlar. Bu arada oğlan tarafı, kız evine gönderilmek üzere kuru yemişlerden ve şekerlerden oluşan çerezleri de alır. **“Söz düzme”** olayında, oğlan ve kızın her istediği alınır.

Söz Dikimi

Daha sonra, **“söz dikimi”** sahfasına geçilir. Söz dikimi için akrabalar, komşular ve bu işten anlayan kişiler davet edilir. Söz dikicilerin hepsi kadın olmak zorundadır. Daha önceden oğlan evinin sandığında bulunan eşyalar çıkarılır. Büyük kumaş parçaları düz bir yere serilir.

Kumaş yerine kadife de kullanılmaktadır. Yere serilen elbiselik kumaşların üzerine, kenarlarına oya çekilmiş, çember, krep, çorap, koku, ayna, altın türleri (genellikle bilezik, küpe) ve işlemeli bohça türünden eşyalar konur. Bu eşyalar, çeyiz iğneleri ile kumaşın üzerine tutturulur. Fakat ilk iğneyi damat olacak olan oğlanın batırması gerekmektedir. Damadın bu hareketinin uğur getirdiğine inanılmaktadır. Bu arada oğlan da orada bulunan kadınlar tarafından tebrik edilir. Söz dikme olayı büyük bir sevinç içerisinde yapılır. Dikilen sözler, akraba ve dostların görmeleri amacıyla duvarlara asılır. Genellikle üç adet bu tür dikimler yapılır. Bunlara **“mendil karşılığı”**, **“tava karşılığı”** da denmektedir. Sözün dikiminden sonra, yine dünürçüler vasıtasıyla kızın evine götürülür.

Söz Eşyaları Değişimi

Karşılıklı olarak karar verilen bir akşamda **“söz eşyaları değişimi”** yapılır. Bu akşam da erkek tarafı kız için aldığı ve kumaşa iğnelediği tüm eşyaları mendili kumaşı ile katlayıp bir valize yerleştirir. Bu geceye damadın yakınlarından 5-15 kişiye kadar bir grup gider. Kız evinde gelen misafirlere kahve, meyve suyu, çikolata, kurabiye ikram edilir.

Aynı gece kız tarafı da mendili aldıktan sonra damat için aldıkları eşyaları mendili ile katlayıp boşalan valize

yerleştirir ve erkek tarafına verir. Böylece **“söz değişimi”** yapılmış olur.

Karşılıklı değiştirilen mendiller yine erkek ve kız evinde gelen gidenin görmesi için sergilenir. Söz değişimi gecesinde kız tarafı **“tatlı geçim olsun”** diye erkek tarafına verilmek üzere bir tepsi de baklava hazırlar, bohçaya sarıp mendille birlikte teslim eder. Damat kendi evinde tepsiyi açar, önce kendisi bir dilim yer, daha sonra orada bulunanlara ikram edilir. Komşulara ve yakın akrabalara bu baklavadan gönderilir. Boşalan baklava tepsiyi geri gönderilirken de içine gelin için başta takı olmak üzere çeşitli hediyeler konur. Tepsi yine bohçaya sarılmış şekilde belirlenen bir akşamda kız evine getirilir. Yine bu akşam kız evine bol miktarda ceviz **“koz”**, **“padem”** badem, fındık, fıstık, leblebi, kuru üzüm, kuru incir gibi çerezler de getirilir. Ayrıca kızın arkadaşlarına verilmek üzere küçük nikâh şekerleri gibi hediyeler, biblolar da alınır. Çerezler külahlar ya da küçük poşetler ile bütün köye dağıtılır.

Görüşmelik (Nişan Töreni)

Baklava tepsiyi geri getirildiğinde kız ve erkek tarafındaki akrabalar da bir araya gelerek sohbet ederler. **“Görüşmelik”** olayı da denilen bu akşam gelin ve damat karşılıklı olarak birbirlerine aldıkları giysilerden giyerler. Bu akşam da erkekler, kadınlar, kızlar ayrı ayrı bölümlerde toplanırlar. Hava uygun olursa evlerin avlularında (haremlerinde) da toplanırlar. Yine her zaman olduğu gibi kahveler içilir, sohbetler yapılır.

Kadınlar bölümünde ise erkek tarafının kendine aldığı elbiselerden giyen gelin, kayınvalidenin yere serdiği kadife kumaşın üzerinden yürür. **“Gelin yürütme”** denen bu olaydan sonra gelin kayınvalidesinin elini öper ve kayınvalide

geline altın takar. Gelin yürütmenin ardından damat ve geline kırmızı kurdele bağlanmış olan yüzükler takılır. “Şerit” denen kurdeleyi kesmek üzere evin oğlu, eğer yoksa yakın akrabadan bir erkek çocuk makası alır. Makası şeride yaklaştırır. “Makas kesmiyor” der. Damat çocuğa bahşiş verir. Çocuk bahşişi beğenmezse kesmez. Bahşişi beğenirse kurdele alkışlarla kesilir ve nişanlanma olayı gerçekleşmiş olur. Bundan sonra gelin ve damat orada bulunanların ellerini öperler, onlarda damat ve geline para takarlar. Takı merasiminden sonra damat evinden getirilmiş olan (eskiden baklava getirilmiş) pasta, kurabiye, meyve suları gibi yiyecek ve içecekler ikram edilir. Gece boyunca da müzik eşliğinde dans edilir, oyunlar oynanır. Görüşmelik olayı ile birlikte yapılan nişan merasimi ile gençler resmen nişanlanmış olurlar. Bundan sonra aileler karşılıklı olarak birbirlerine daha sık gidip gelmeye başlarlar. Bu araya bayramlar da rastlamışsa geline giysi, takı, çerez, baklava, kurbanlık koç v.s. gönderilir. Seçilmiş olan koçun kınalanıp süslenmesi gereklidir. Bunun için koça kına vurulur (yakılır, sürülür), boğazına kurdeleler bağlanır, boynuzlarına da portakal ya da elma geçirilip parlak kâğıtlarla sarılır. Erkek evinin geline olan ilgisi ve şanı açısından önemli görülen bu geleneğe günümüzde de bazı ailelerde rastlanmaktadır.

Nişan törenine damat tarafından getirilmiş olan çerezler de köye dağıtılır. Böylece nişan duyurulmuş olur. Karşılıklı ziyaretler sırasında daha sonra düğün günü de belirlenir ve her iki tarafta da bir telaş, bir hazırlıktır başlar. Batı Trakya’da evlenecek olan erkek yeni bir ev yaptırır ya da var olan eski evi kızın da istediği biçimde onarır, düzenlerler. Yeni evliler genellikle damadın ailesi ile aynı avluya alınırlar. Ailelerde çocuk sayılarının 1 ya da

2 olması ailenin çocuğundan uzak olmak istememesi nedeniyle bu olay gerçekleştirilmektedir. Son zamanlarda bazı aileler yeni evliler için almış oldukları apartman dairelerini de hazırlar olmuşlardır.

Evi yaptıran erkek tarafı yatak odası takımını alır. Kız tarafı ise eve gerekli olan bütün eşyalar ile çeyiz eşyalarını alır. Düğünden önce bitirilmiş olan ev karşılıklı zevklere göre hazırlanır, döşenir. Aileler çocuk sayılarının azlığı nedeniyle yıllardır düğün için yapmış oldukları birikimlerini hiçbir masraftan kaçınmadan “Kızanlarımızın eksigi kalmasın, şimdiye kadar buna çalıştık” diye harcar, kullanırlar. Bu olay onların şanıdır, denilebilir.

“ Nikah

Sözden düğüne kadar olan sürede bir gün imam nikâhı kıyılır. Nikâh kıyılmasına karar verildiğinde kızın bulunduğu köy ya da mahalledeki imam görevli olur. Çünkü imam kızın medeni durumunu bilir. Ayrıca kız ile erkeğin isimlerini alır. Müftülükteki kayıtlarını araştırarak yapılacak olan nikâh için evlenecek kişilerin dine aykırı bir durumu var mı diye bakar ve Müftü’den Arapça yazılı izinnameyi, belediyeden de evlendirme belgesini alır.

Nikâh için kız ve erkek tarafından ikişer vekil kız ile erkeğin rızasını ayrı ayrı alır. İmam ve vekiller ayrı bir odada kız için “ağırlığı” nikâh bedelini görüşürler. Bu olaya “karar kesimi” de denir. Karar kesimi olmadan nikâh gerçekleşmez. Karar kesimi uzarsa, sonuca bağlanamazsa nikâh düşer, yapılamaz. Karar kesiminde damat tarafı kıza “mehir” adı verilen altın takı ve paralar verir. “Mehir” Allah’ın tek oluşu anlamında 1-3-5 gibi tek sayılı olarak kararlaştırılır.

Karar kesimi bitince imam nikâhı şahitler huzurunda kıyılır, nikâh duası okunur, imam nikâh parasını alır ve izinnameyi Müftülüğe götürüp onaylatır. Batı Trakya Türk toplumunda evlilik işleri devlet tarafından atanmış olan müftüler aracılığıyla yapılır. İzinnamenin onaylatılmasıyla bir – iki gün içinde nikâh işlemi tamamlanır. Daha sonra imam izinnameyi kız evine teslim eder. Nikâh kıyıldığı gece kız evinde bulunan misafirlere yiyecek ve içecekler ikram edilir. Eski geleneklere göre de damat gelin evine gitmez, kendi evinde beklermiş. Nikâhtan sonra orada bulunanlara lokum ve mendil verilir. Nikâhın kıyılması ile bir erkek çocuk “müjdecî” olarak damada gider lokum ve mendil verip nikâhı müjdeler ve damattan bahşiş alır. Nikâh kıyıldıktan sonra kız evi damat tarafına bir kalıp helva ve beyaz mendiller verir. Damat evinde helva açılır ve damat bir dilim yer. Geri kalanı da nikâh helvası diye konu komşuya dağıtılır.

“ Toprak Bastı

Görüşmelik ve nikâh işlemlerinin sona ermesinden sonra, damat eğer başka bir köydenyse, kısacası yabancıysa, “toprak bastı” denilen bir adet yaşatılırdı. Evleneceği kızı görmeye gelen damat, köyün gençleri tarafından yakalanır ve toprak bastı denilen bir miktar para istenirdi. İstenilen rakam genelde ilk başlarda yüksek tutulur ve pazarlık yapılırdı. Damat bu parayı vermediği takdirde kızın köyüne istenmezdi. Zamanla bu konuda tatsız olaylar dahi yaşanmıştır. Bu adet her ne kadar yumuşamış dahi olsa hala devam etmektedir. Damattan alınan bahşiş, köy gençlerinin eğlencelerinde kullanılırdı.

Düğün

Düğünün Duyurulması

Eskiden düğünler Çarşamba günleri başlar ve Perşembe günü gelinin alınmasıyla sona ererdi. Günümüzde ise, genellikle Cumartesi Pazar günleri yapılmaktadır. Düğüne akrabalar ve dostlar davet edilirdi. Davet işlemi haneleri tek tek dolaşarak yapılırdı. Fakat kadın ve genç kızların davet edilmesi daha değişik oluyordu. Kadınlar ve özellikle de genç kızlar, yine belirlenen genç kızlar tarafından, düğüne çağırılıyorlardı. Genç kızlar, topladıkları şimşir ağacı yapraklarını gümüş tellerle kaplayarak, çağırdıkları her genç kıza, bu yapraktan birer tane veriyorlardı. Yapraklı alan genç kız, düğünde sıraya oturmak üzere çağırılmış anlamını taşıyordu.

Belirlenen düğün tarihine yaklaşıldığında hazırlanan davetiyeler gerekli olan yerlere gönderilir. Çok uzakta bulunan akraba, eş-dosta telefon edilir. Bunlardan başka günümüzde halen devam eden “davetçi” geleneği ile köy halkına, kasabadaki tanıdıklara ve diğer köylere düğünün duyurulması için davetçiler tutulur. Kadınlara kadın, erkeklere ise erkek davetçi tutulur. Davetçiler gittikleri kişilere düğün sahibinin davetini ve selamını söyler. Düğünlere ev halkından sadece belirli kişilerin davet edildiği de olur. Örneğin; sadece kayınvalide, evin gelini ve oğlu gibi evde bulunan kişiler ayrı ayrı davet edilir. Genç kızların davet edilmesi ise ilginçtir. Kimisi kına gecesine oturma için, kimisi alay gününe, çoğunlukla evli bayanlar olmak üzere bazı kızlar da Cuma sabahına davet edilir. Erkekler ise genellikle yemek ve alay günlerine çağırılır. Davetçi olarak düğün sahibine yakın kişiler ya da köyde bu işi yapabilecek insanlar erkek ve kız

tarafından ayrı ayrı seçilir. Davetçi kadınlara düğüne davet ettikleri kişiler bahşiş de verirler. Düğün sahibine daha yakın olanlar ve akrabalar ise biraz daha fazla para verirler.

Çeyiz Alma

Düğün hazırlıkları başladığında belirlenmiş olan bir günde damat tarafından bir grup ve damat, kız evine çeyiz almaya giderler. Adet olarak ekmek, helva ve gelin için özel yapılmış bir sandalye götürülür. Gelin alay gününe kadar bu sandalyeyi kullanır. Kız evi damat tarafını kapıda karşılar. Kahve ikram eder. Toplanmış olan çeyiz eşyaları alınacağında gelinin erkek kardeşi ya da akrabalarından bir erkek çocuk gelinin sandığının üstüne oturur ve damat ile pazarlık yapar. Damadın verdiği parayı yeterli bulursa sandığı teslim eder. Kız çeyizi de artık erkek evine götürülmek üzere arabalara yerleştirilir.

Kına Gecesi

Kına gecesinde gelinin kız arkadaşları, kadınlar ve erkek evinden gelenler toplanır. Genelde kadınlar tef darbuka ile türküler maniler söyler. Bu eğlenceye çıplak çalgı denir. Kahveler içilir, sohbetler yapılır. İlerleyen saatlerde kına yakma vakti geldiğinde gelin bir – iki kız arkadaşı ile kına kıyafetini giymek üzere odaya girerler. Gelin kırmızı saten pijamalarını giymiş olarak geri gelir. Hava güzel ise avluya bir kilim serilir. Gelin kilimin üzerine ya da bir sandalyeye oturtulur. Hava iyi değilse kına ev içeresinde yapılır. Gelinin başına büyük kırmızı ve kenarları pul, boncuk ile işlenmiş başörtüsü (kına örtüsü) örtülür. Erkek evinden getirilen karılmış (su ile hafif cıvık yoğrulmuş) kına gelinin önüne konur. Gelin elleri dizlerinin üzerinde avuçları yukarı doğru açık ve örtünün iki ucunu tutar. Dizleri üzerine bir tepsi ya

da yere süslenmiş güzel boş bir sepet konur.

Kına yakılmadan önce kayınvalide yoksa vekili gelir, gelinin tuttuğu boş örtünün (kına örtüsünün üzerine para koyar. Eğer başörtüsü tutulmamışsa hazırlanmış olan tepsi ya da sepete konur. Bundan sonra yakın akraba ve komşular da gönülden koptuğu kadar para verirler. “Hurun gelinin kınası – Ağlasın garip annesi – Gelin kız evden gitti – Ak bakır susuz kaldı – bizim ev kızsız kaldı” denir. Daha sonra gelinin önce sağ eline “Besmele” ile kızın akrabalarının biri “Kına hurur” (Kına yakar). Eller kınalandıktan sonra kırmızı kına bezleri ile bağlanır. Ayaklar da bileklerden aşağıya bütün olarak ya da penye bezler ile çeşitli şekillerde bağlanarak boşluklara kına sürülür ve ayaklarda kırmızı kına bezleri ile bağlanır. Artan kına geceye katılanlara dağıtılır. “Kına hurma” işi bittiğinde dışarıda bekleyen damat içeri alınır. Elleri ve ayakları kına bezleri ile bağlanmış olan gelini kucağına alıp yatağına götürüp bırakır. Böylece kına merasimi de biter. Düğünün ikinci günü düğün için kesilmiş olan hayvanlardan ayrılan paça ve ciğer ile paça çorbası yapılır ve ciğer kavrulur. Akşama yani ikinci kına gecesine gelen damat tarafından ev halkına ve yakın akraba komşulara yemek verilir. Bu arada avluda da kına gecesine oturma için çağrılan gelinin kız arkadaşları için oturulacak yerler hazırlanır. Kızların sayısınca oyun oynanacak yere sandalyeler konur. Bazen sandalye yerine eskiden olduğu gibi saman balyaları ya da kalaslar üzerine örtüler serilerek oturma yerleri de hazırlanır. Oyun alanının kenarında hazırlanan oturma yerlerine sadece kızlar oturur. Boş bile olsa hiç kimse bu yerlere oturmaz. Oturan veya sandalye alanlar orada bulunanlar tarafından uyarılır ve kınanır. Çünkü bu yerlere

sadece oynayıp yorulan kızlar dinlenmek için otururlar.

Ezan okunacağı zamanlarda da müzik kesilerek beklenir. Kızların oturduğu yerin baş tarafına gelin ve damat için birer sandalye konur. Önceleri ‘cimbokus’ denen müzik kutularından müzik seçilerek çalınır oynanırmış. Günümüzde ise müzik setleri kiralananmaktadır. “Düğün için ince çalgı tutuldu denir”. Bu gecede gelin genelde **“harballı”** giyer. Başına da **“hotoz”** adı verilen duvak yaptırır. Gelinin arkadaşları da harballı giyer. Diğer kızlar da çoğunlukla tuvalet ya da fantezi giysiler giyer saçlarına ve makyajlarına özen gösterirler.

Kızların oturduğu yerin tam karşısına ise bekâr erkekler sıralanır. Evli erkeklerin bu geceye katılmaları hoş karşılanmaz. Yan taraflarda ise kadınlar genelde ayakta eğlenceyi izler. Eskiden kına gecesinde kızlar oynayıp acıkırlar diye özellikle kızlara ekmek hamuru yoğrulur, portakal büyüklüğünde hamurlar ile ekmekçikler yapılmış. Bu ekmeklere peksimet denirmiş. Üzerlerine de susam serpilerek pişirilir ve fırından çıkar çıkmaz kızlara yedirilirmiş. Günümüzde ise “Kızlar sofrası” hazırlanmakta kızlara düğün yemekleri yedirilmektedir. İkinci kına gecesi yapılırsa gelinlerin hemen hemen çoğunluğu antika gelin olur, harballı giyer, başına da hotoz yaptırır. Hotoz yaptırma geleneğinin kaç yıllık olduğu bilinmemekle beraber evlenecek olan genç kızlar için neredeyse vazgeçilmez bir düğün âdetidir. Düğün günü yaklaştığında gelin olacak kızlar harballı giyecek oldukları gün için kendilerini hazırlayacak olan “Telci kadınlardan”, “hotozcu kadınlardan” randevu alırlar. Gelinler kına yakıldığı gecenin sonrası ya telci karıyı evlerine alırlar ya da kendileri harballılarını alıp giderler. Gelinin bu

arada bol bol altın zincir kolye, “külte” inci dizisi, set, künye küpe bilezik takması har ballı giymenin özelliği olmuştur. Geline takılan altınlara “görümlük” denir. Bunlar emanet olarak da alınır ve düğün bitince geri verilir. Saça takılmış olan şeride iki kulak üzerinden sarkacak şekilde ortasına bir karış kadar ip bağlanmış gelin telleri de iğnelenir.

Önceden hazırlanmış olan altın, inci ve çiçeklerle süslü duvağında takılı olduğu “hotoz” gelin başı yerleştirilir. Hotoz kafaya batmayacak ve ağırlık yapmayacak şekilde toplu iğnelerle sabitleştirilir. Hotoz kaymasın diye arka kısmına pamuk sıkıştırılır. Hotozun iki yanı iğne iplik ile şeride tutturulur. Hotozda bulunan gelin telleri de kafanın duvağın arka uzun kısmı toplanıp gelinin sağ dirsek üzerinden koluna bir kez bağlanır.

İki kulak üzerinden sarkan gelin telleri “Gümüş teller” göğüslerin üzerine dal adı verilen altın işlemeli büyük yaka iğneleri ile tutturulur. Bu iğnelere “kuş dalı” denir. Dalların sade değil, kuş ve tavuslu olanı makbuldür. İki göğüs arasına da yine bir tane kuş dalı iğnelenir. Kulaklara da “Gül küpe”, “Dana burun” veya “Hanımeli” denen anadan kıza, kayın valideden geline emanet küpelerden birileri takılır. Antika gelinin özelliği takıların çok olmasıdır. Yüzükler “Gül yüzük”, “Badem (mekik) yüzük”tür. Zengin olanlar geline “Hanım eli” küpe ile “Badem yüzük” yaparlar.

Takıların takılması ve son düzenlemeden sonra hazır olan antika geline bir de son makyaj düzeltmesi yapılır. Gerekli düzeltmeler ile gelin geceye hazır olur. Harballının altına gelinler genellikle rengine uygun işleme kadife terlik giyerler. Harballıların Bordo “güvez”, siyah, lacivert, mavi renkleri kullanılmaktadır.

Bu hotoz hiç düşmez mi diye sorulduğunda da “Gelin gibisi gelinliğini bilsin, fazla tepinmesin” denir. Hotoz yapımı biten geline de “Çok güzel oldu, Allah da geçim güzelliği versin” denir.

Düğün Vergileri

Düğüne davet edilen kişiler düğün günleri boyunca bir gün takı takmayacaklarsa mutlaka beraberlerinde “vergi” adı verilen düğün hediyelerini de getirirler. Kız ya da damat evine teslim ederler.

Günümüzde birkaç komşu ya da arkadaş birlikte ihtiyaç duyulan herhangi bir eşyayı da ortaklaşa almaktadırlar. Yakın akrabalar çoğunlukla altın ve para cinsinden vergi verirler. Vergiler için genelde avluya bir kilim serilir ya da masa konur. Vergi getirenler buraya bırakırlar. Düğün vergileri olarak takı ve paradan başka mutfak eşyaları, tabak, kaşık, bıçak, şişe bardak (cam su bardağı), kahve fincanı, cezve, tencere, pasta tabağı, havlu, çarşaf, nevresim takımı, çeşitli örtüler, battaniye, elbiselik kumaşlar, giyim eşyaları, evler için süs eşyaları getirilir.

Alay Günü

Alay yapılacağı gün gelin yine saçlarını taratır (Kuaföre gider). Beyaz gelinliğini giyer. Büyüklerin ellerini öper. Damat evinde de alay öncesi bütün misafirlere düğün yemeği verilir.

Öğleden sonra damat tarafı arabalar ile alayı oluşturur gelin evine gelir. Eskiden arabalar olmadığından “örece” adı verilen üzerleri örtülü “öküz” arabaları ile gelin alayı yapılmış. Kadınlar arabalarda erkekler de atlarla arabaların yanlarında olurlarmış. Köy içinde ise davul zurna eşliğinde erkekler oynayarak ilerlermiş. Günümüzde sadece gelin arabası süslenir, plakaya “Evleniyoruz” yazısı takılır. Arka cama ise gençlerin

isimleri ya da isimlerin baş harfleri bulunan kağıtlar yapıştırılır. Alaydaki kadınlar arabalardan iner ve gelin evine girerler. Selamlaşma sonrası misafirler oturtulur, hal hatır sorulur. Şeker, kolonya ikram edilir. Bu arada gelin alaya görünmez.

Eskiden gelinin anne ve babası da alaya görünmezmiş. Anneyi soranlara yatıp dinleniyor denirmiş. Alaydaki kadınlar bir süre sonra “Gelin kızımız nerede gelsin” derler. Odaya çeyiz almaya gelindiğinde oğlan evinden getirilmiş olan ve özel yaptırılmış gelin sandalyesi ve gelin getirilir. Gelin el öper ve sandalyesine oturur. Bir süre sonra alaydan gelen kadınlar “Hadi artık gelinimizi götürelim” derler. Gelin ayağa kalkar evden çıkmadan önce varsa erkek kardeşi koluna girer. Gelin çıkarılmadan önce de çorabına para konur. Evden çıkan geline “Evini unut, bizi unutma” denir.

Damat gelip gelini kardeşinden alır. Bu sırada yine mendil bağlanan gelin sandalyesi damat evine götürülmek üzere alaydan biri tarafından alınır. Sandalyeyi damat evine götüren kişi mendili de sandalyeden alma hakkına sahip olur.

Damat gelini arabaya bindirir, bu arada gelinin komşularının ayak bastı parası istediği de olur. Gelin evinden kornalar çalarak ayrılan arabalar, bir dere ya da çaydan geçerken durdurulur. Gelin ucuna para bağlanmış bir mendili dereye atar. Mutluluk diler. Dereden geri dönerken alay mutlaka farklı bir yoldan geçer. “Gelin anne evine dönmek isterse yolu bulamasın” diye böyle yapılır. Gelin alayı ile aynı yol üzerinde bir başka alay ile karşılaşılmasına da dikkat edilir. İnanişâ göre iki alayın karşılaşması evlilikler için uğursuz olurmuş. Alay damat evine korna basarak gelir. Gelin ve damat arabadan inerler.

Gelin eve geldiğinde ertesi güne kadar kaynananın geline görünmediği de olur. Gelin kapıda bekler. Damat eve girer, gelinin de koluna elti, görümce ya da yakını bir bayan girer. Bu geleneğe “koltuğa girme” denir. Avluya ise sadece kadınlar girerler. Damat evden hazırlanmış olan şeker, leblebi, kuru üzüm, bozuk para dolu poşet ile dışarı çıkar, kalabalığın arasından yürürken etraftaki kadınlara da bu çerezlerden atar. Geline doğru ilerler. Güveyin attığı çerezleri kadınlar kapışırlar. İnanişlara göre bunlar “Bolluk – bereket” demekmiş. Bu şekerden yemek “yürek hoplamasına”, kalp çarpıntısına iyi gelirmiş. Genç kızlar bu şekerlerden yastıklarının altına koyarsa o gece rüyada evlenecekleri kişiyi görürlermiş. Bu nedenle kadınlar, kızlar güvey şekerlerini yakalamaya ve bu cümbüşü doyasya yaşamaya çalışırlar.

Damat gelini eve alır. Evden biri şeker ve su ile şerbet hazırlar, gelin ve damada içirirler. Bu arada damadın arkadaşları sürekli bahçe kapıyı yumruklar, damadı dışarı çağırırlar. Gelin sandalyesi avluya çıkarılır. Gelin, kadınların bakması için buraya oturtulur. Damatta arkadaşlarıyla kahve içmeye, tatlı yemeye gider.

Güvey Kapama

Arkadaşları ile kahve içmeye, resim çıkmaya (resim çektirmeye) giden damat, akşam namazından sonra imam ve kendi arkadaşları ile evine gelir. İmam bahçe kapının (avlu kapısı) önünde dua okur. Daha sonra arkadaşları tarafından sırtına yumruk vurulan damat bahçe kapıdan eve girer. Damat eve gelmeden önce geline de abdest aldırılır. Bu arada damat evine girmeden kapının arkasına bir tas su konur. Damat kapıyı açtığında tasa çarpar. Su dökülür.

Evde bulunanlar “Damat tası devirdi” diye gülüşürken gelin de şaşırarak damadın ayağına basmaya çalışır. İnanişla göre “Kim ayağa ilk önce basarsa evlilikte onun sözü geçermiş”.

Güvey Sofrası

Evine alınan damat için ve orada bulunanlara güvey sofrası denen yemek hazırlanır. Sofraya düğün yemekleri dışında evde bulunan yiyeceklerden de konur. Aslında güvey sofrasının en önemli yemeği de soğan kapaması imiş. Ayrıca sofraya alayla birlikte kız evinden yollanmış olan bir tepsi de “Güvey baklavası” konur. Baklavayı eve teslim eden bahşişini de almıştır. Damat baklavanın mendilini açar ve bir bıçak ile baklavayı boydan boya tekrar keser. “Damat tepsiyi – baklavayı karıştırdı” denir. Güvey sofrasında gelin ve damada et yemeği yedirilmez. Eğer et yerlerse “Ömür boyu kedi köpek gibi birbirlerini yiyeceklerine” inanılır. Güvey sofrasında ayrıca “Gelin aldatmaca” da yapılır. Güvey çatalı ya da kaşığı ile geline yemek verir. Gelin ağzını açınca da kendi ağzına atar. Gelinin bu lokmayı hızla alıp yemesi gereklidir. Ama çoğunlukla gelinler aldatılır.

Yemekten sonra sofrada bulunanlar mutluluk dileklerini sunar. “Hayırlı olsun, Allah mesut etsin, bir yastıkta kocayın inşallah, Allah nazardan saklasın” gibi sözler söylerler. Bu arada espri olsun diye “Mari kadınlar hadi gidelim artık. Ne demişler düğün iki kişiye, kalanı deli komşuya” dedikleri de duyulur.

Cuma Sabası (Cuma Sabahı)

Eski düğünler perşembe günü yapılan alay ile sona erer ve cuma günü de gerdek sonrası gelenekler yapılmış. Günümüzde hala devam etmekte olan

bu geleneğin günü değişse de adına “Cuma sabası” denilmektedir. Cuma sabasında gelin kalktıktan sonra alay gününden beri görmediği kayınvalidenin ve ev halkından büyüklerin elini öper. Gelin erkenden telci kariya saçına hotoz yaptırır ve beyazını (beyaz gelinliğini) giyer. Yaz günü ise avluda oturur. Mevlit okunacaksa başına beyaz bir başörtüsü örtülür. Cuma sabasına genelde evli ve yaşlı kadınlar çağrılır. Bazen kızlar da gider.

Damat ise öğleye doğru arkadaşları ile gelinin evine el öpmeye ve yemeğe gider. Kayınpeder ve ev halkı misafirleri kapıda karşılar. El öpülür, gelenlere yemek verilir. Kahveler içilir, sohbet edilir. Bu arada damadın ayakkabıları da saklanır. Damat ayakkabılarını almak için bahşiş verir.

Cuma Sabasında Gelenekler

Gelinin duvağı gül dalına takılır. Küçük bir erkek çocuğa oklava verilir, gelini kovalar. Gelin hızlı davranıp oklavayı yemeden duvağını alır ve eve girerse işlerini yapmada tez davranacağı yani çabukluğu belli olur. Odaya bir miktar pirinç atılır. Gelinin bunları süpürmesi istenir. Böylece hamaratlığı, becerisi de ölçülmüş olur. Cuma sabasına damat arkadaşları ile gelin evine gittiğinde sofradan bazı küçük eşyaları, kaşık, tuzluk gibi alıp ceplerine koyarlar. Damat evine döndüğünde bunları teker teker çıkarıp gülüşürler. Bazen de damadın gücünü denemek için balta ve kütük verilir. Kütüğün bir vuruşta kırılması istenir.

Düğün Alayı Gelenekleri

At Yarışları

Atlarla yapılan alaylarda köye yaklaşıldığında bir alanda durulur ve belli mesafelerde at yarışları yapılır. Kazanana gelin bahşiş ve mendil verilirdi.

Yumurtaya Nişan

Gelin alayı evine geldikten sonra uygulanan bir gelenek de “Yumurtaya nişan” geleneğidir. Köyün avcıları bir araya toplanır. Boş bir araziye gidilir. Tüfeklerin atış mesafeleri içine uzağa bir çalıya yumurta asılır. Sıra ile tüm avcılar ateş eder. Sıra bitiminde yumurta vurulmazsa mesafe biraz daha azaltılır. Bu arada yumurta vurulana dek çok sayıda fişek harcanır. Yumurta vurulup akmaya başladığında yarışma biter. Yumurtayı vuran en iyi avcı sayılır. Tebrik edilir. Damatta birinciye gömlek, çorap, avcı elbisesi gibi hediyeler verir. Bu olay uzunca bir zaman kahve sohbetlerinde konuşulur.

Gezeler

Düğün bittikten birkaç gün sonra iki dünür karşılıklı olarak birbirlerine ziyaretlerde bulunur. “Geze” adı verilen bu ziyaretlerin kalabalık olanına “Büyük” az olanına ise “Küçük” geze denir. Büyük gezeye akraba, eş, dost katılır. Küçük geze ise sadece ev halkları arasında yapılandır. Gezelerde ilk olarak damat evi kız evine gider. Kız evi de karşılık olarak toplanır, başka bir günde damat evine gider.

Gelin ve damadı yakın akraba arkadaş ve komşuları da düğünden sonra gezeye davet ederler. Gezelerde misafirler kapıda karşılanır. Gelin damat el öper. Bahşiş de aldıkları olur. Kahveler içilir.

Sohbetler yapılır. Resimlere bakılır. Hazırsa düğün kasetleri izlenir. Gezelerde düğün yemeklerine benzer yemekler yapılır. Fakat sayı az olduğundan değişik yemekler de yapılır. Örnek; sütlü çorba, soğan kapama, sarma, dolma, patates yoğurtlusu, pirinçli börek, sebze yemekleri, baklava, oturtma veya kadayıf... Yemekten sonra, gitme vakti geldiğinde, küçük çocuklar tarafından, damadın ayakkabıları saklanır. Bahşiş karşılığında ayakkabılar getirilir. Böylece bu gelenek de sona ermiş olur.

Son yıllarda düğünler özellikle kasabada bir gece kına, bir gece de salon düğünü şeklini almıştır. Salon düğünlerinde salata, pilav, et, cacık, patlıcan ezmesi, peynir, meyve, tatlı ve içkiler ikram edilir. Düğün başladığında gelin ve damat tarafından kesilen düğün pastası da tüm davetlilere azar azar garsonlar

tarafından ikram edilir. Takı takacak olanlar sıra ile gelin ve damadın yanına gidip takar ve “resim çıkarlar” müzik eşliğinde danslar, oyunlar, halaylar ile düğün sona erer.

Salon düğünü ve gezelerde alınan bahşişler ile hatıra olarak gelin evine bir eşya alınır. Tüm değişime rağmen köy düğünleri ve geleneklerinin birçoğu hala yaygın olarak sürdürülmektedir.

Gelin Vergisi

Düğünden önce çeyiz hazırlanırken gelin tarafı damat evi ve yakın akrabaları için ayrı ayrı vergi denilen hediye bohçalarını hazırlar. Çember, elbiselik kumaş, havlu, terlik, tespih, çorap, mendil, iç çamaşırı, yastık kılıfı gibi eşyalar koyar. Düğünden sonra hediyeleri sahiplerine verir.

YUNANISTAN'DA GENÇLİK

Yunanistan'ın 2018'deki demografik profilindeki gençlik yüzdeleri şu şekildedir: 0-14 yaş arası %13.83; 15-24 yaş arası %9.67; 25-54 yaş arası ise %42.45tir.

Yunanistan'da gençliğin durumunu araştırmak için kaynak araştırması yaptığımızda göze çapan en belirgin konu, genç işsizliğidir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden yapılan derlemeye göre, küresel genç işsizlik geçen yıl 1,1 puan artış göstererek yüzde 13,1'e yükselmiştir. ILO'ya göre, dünyada 71 milyon işsiz genç bulunmaktadır. Avrupa ülkeleri içinde Yunanistan yüzde 44,2 ile genç işsizlikte zirvede yer almaktadır.

Yunanistan'da yaşayan Müslümanlar, nüfusun %1.3'üne tekabül etmektedir. Müslümanların yaşadığı Batı Trakya Müslüman gençlerin sorunları, Genç İDSB tarafından Ülke masaları raporu altında belirtilmiştir. Bu sorunlar eğitim, sosyal, kültürel ve din sorunları olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir. Raporda Batı Trakya'da yaşayan Müslümanların geçmiş yıllardan bu yana yaşamış olduğu sorunlardan dolayı yeni nesil üzerindeki kötü etkinin hala sürdüğü belirtilmektedir. Bu etkilerin en önemlileri inanç yoksulluğu, ahlaki-kültürel kayıp ve eğitim eksikliğidir. Bütün bunların sonucunda Batı Trakya Müslüman gençliğinin asimilasyon ve kimlik kaybıyla karşı karşıya olduğu söylenmektedir.

Yunanistan 2018 demografik profilindeki gençlik yüzdeleri

%9.67

15-24 Yaş

%13.83

0-14 Yaş

%42.45

25-54 Yaş

Din ve Kùltür

Şule Yavuzer - Aysun Celep - Esra Bıyıklıoğlu

YUNANİSTAN’DA DİNİ HAYAT

Yunanistan’da Hristiyanlığın Doğuşu ve Yayılışı

Söz konusu Yunanistan olunca ilk akla gelen mitoloji oluyor. Tanrılar, Tiranlar, devler, kahramanlar, efsaneler, masallar... Yunan Mitolojisi, Eski Yunan'da oluşmuş mit ve öykülerin tamamıdır. Eski Yunanlılar yerin, göğün, denizin, ışığın, suyun, havanın nasıl yaratıldığını bilmek istiyorlardı. Yeterli bilgileri olmadığı için bütün bu şeyleri ve diğer tabiat hadiselerini canlı birer varlık gibi tahayyül ederek incelemeye koyuldular. Yeri, göğü, suyu birer tanrı saydılar ve nesnelere insan şekli verip yüzyıllarca bu tanrılara inandılar.

Antik Yunanistan’da çoğunlukla on iki tanrı ve tanrıça tanınırken Stoacılık ve Platonculuk gibi felsefeler tek bir üstün tanrının var olduğunu kabul etmekteydi. Sonrasında Hristiyanlık ortaya çıktı. Hristiyanlık dininin çıkış noktası Orta Doğu olmasına rağmen Yunan coğrafyasında yayılmıştır. Roma İmparatorluğundan dolayı Yunanca çok geniş bir alanda konuşulan bir dildi. Kutsal metinler Yunancaya çevrilmişti. Bu sayede daha ilk yüzyılda Hristiyanlık Yunan coğrafyasında yayılmaya

başladı. Dördüncü yüzyıla gelindiğinde Roma İmparatorluğunda Hristiyanlık resmi din ilan edildi.

Geniş coğrafyalara hükmeden imparatorluğun kabul ettiği bu din, hükmedilen uzak diyarlarda da Roma vasıtasıyla etki yaratmıştır. Yaşanan din devriminin toplumsal getirileri, olduğu dönem ile sınırlı kalmayıp Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra da devam etmiştir. Hristiyanlık, toplumun güçsüz sınıfları üzerinde eşitlik düşüncesiyle olumlu etkiler bırakmış ve böylelikle dünya tarihini etkileyen bir din-siyaset ilişkisi oluşmuştur. Özellikle Avrupa'da ortaya çıkan dinî kurumlar oldukça güçlenmiş ve kaynağının ilahi olduğunu insanlara kabul ettirmiştir.

“ Yunanistan'da İslam İnancı

Yunanistan 14. yüzyılda Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Osmanlı devleti tarafından Anadolu'dan getirilen Türkler Trakya'ya yerleştirilerek iskân politikası uygulanmış ve bölgeye Müslüman nüfus yerleştirilmiştir. Osmanlı devleti hiçbir zaman Yunanlılara dinlerini değiştirmeleri için baskı yapmamış, bununla birlikte Osmanlı Sultanı, Yunan Ortodoks kilisesinin patriğini imparatorluk içindeki tüm Yunanların lideri ilân etmiştir. Patrik, Yunanların sorun çıkarmadan yaşamasından sorumlu tutulmuş ve düzeni sağlayabilmesi için Sultan tarafından kendisine geniş yetkiler tanınmıştır. Osmanlı Devleti'nde, Müslüman olan Yunanların bir kısmı ise Kripto-Hristiyanlık denen yolu seçmiş, yüksek vergi ve ayrımcı muameleden kaçmak için Müslüman gibi davranmış ama Hristiyan Ortodoks inancını korumuştur. Yunanlılar, Müslüman olan ya da Kripto-Hristiyan olmayan Yunanlıları da Türk olarak adlandırıyordu.

Yunanistan'daki Müslüman nüfus farklı etnik, dilsel ve sosyal geçmişlerden oluşması nedeniyle homojen değildir. İslam inancı, Yunanistan'ın bugünkü topraklarında yaşayan birkaç etnik grubun inancıdır. Yani Pomaklar, Türkler, belirli Roman grupları ve 17. ve 18. yüzyıllarda din değiştiren Girit, Epirüs ve Batı Yunan Makedonya'sındaki Yunan Müslümanlarıdır.

1922'de ülkenin kuzeyinde Müslüman azınlık, yaklaşık 86.000 kişi ile üç etnik gruptan oluşuyordu. Türkler (Burada genellikle Batı Trakya Türkleri olarak anılıyor), Pomaklar (Bulgarca konuşan Müslüman Slavlar) ve Müslüman Romanlar olarak ayrılan grupların her biri kendi dilini ve kültürünü korumuştur.

Yunan hükümetine göre, Müslüman azınlığın %50'sini Türkçe konuşanlar, %35'ini Pomaklar ve %15'ini Müslüman Romanlar oluşturuyor.

Ülkenin Müslüman nüfusu, Yunanistan ile Türkiye Cumhuriyeti arasında 1923'te yapılan nüfus mübadelesi sonucu önemli ölçüde azalmıştır. Batı Trakya'daki Pomak ve Türk kökenli Müslümanlar nüfus değişiminden muaf tutulmuştur. Ardından Yunan hükümet yetkilileri, Trakyalı Türk Müslümanları ayrı bir Türk azınlığı olarak değil, Yunan Müslüman azınlığının bir parçası olarak görmüştür. Uygulanan bu politika ile Yunanistan'da yaşayan Türk Müslümanların etnik kökeni farklı -Osmanlı döneminde İslam dinini kabul etmiş Yunanlılar olarak- gösterilerek bölgenin Türkiye'ye devredilme ihtimalinin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Ayrıca ulusal ideoloji ve Ortodoksluk, Yunanlar için Yunan ulusuna dâhil olmanın iki kriterini oluşturuyordu. Bu nedenle, Yunanca konuşmayan Ortodoks gruplar

saldırgan bir asimilasyon politikasının hedefi olurlarken, bu ikisinden birine bile sahip olmadıklarından dolayı Yunanistan Müslümanları, hiçbir zaman bir asimilasyonun ya da entegrasyonun konusu olmamıştır.

Yunanistan'da İslam iki farklı topluluk tarafından temsil edilir. Bunlar; Osmanlı İmparatorluğu döneminden beri (başta Doğu Makedonya ve Trakya'da) Yunanistan'da yaşayan Müslümanlar ve 20. yüzyılın son çeyreğinde, özellikle Atina ve Selanik'e yerleşen Müslüman göçmenlerdir.

Günümüzde Yunanistan'da din Doğu Ortodoks Kilisesinin daha büyük bir komünyonu içinde olan Yunan Ortodoks kilisesinin hâkimiyeti altındadır. 2015 yılı itibariyle toplam nüfusun %90'ını temsil etmektedir ve anayasal olarak Yunanistan'ın "egemen dini" olarak tanınmaktadır. İslam nüfusun %2'sini oluşturmaktadır. Katolikler %1'den daha azdır ve az sayıda da Evanjelik, Helen paganizmi, Sihizm ve Hinduizm inançlarına sahip topluluklar vardır. Trakya'da bugün 3 müftü, yaklaşık 270 imam ve yine yaklaşık 300 cami bulunmaktadır.

Günümüz

Yunanistan'da çoğunlukla Trakya'da yer alan Müslüman azınlık tahmini 98.000 ile 140.000 (%0,9 ile %1,2) arasında değişirken, yasadışı göçmenlerle Müslüman nüfusun 200.000 ile 500.000 arasında olduğu tahmin edilmektedir. Ağırlıklı olarak Asea bölgesindeki Arnavut göçmenleri çoğunlukla Müslümandır ancak ülkeye uyum sağlama sürecinde İslamiyet'ten uzaklaşmaktadırlar.

Kasıtlı olarak İslam'dan Hristiyanlığa dönen iki grup bulunmaktadır. İlk grup On iki Ada Türkleridir. Osmanlı İmparatorluğu'nun eski bir parçası olan On iki Ada Türkleri, Yunan devletinin baskılarına maruz kalmamak için İslam inancına ilgi göstermemektedir. İkinci grup Yunanistan'ın en büyük göçmen grubunu oluşturan Arnavutlardır. Ancak çoğu Arnavut olarak fark edilmek istememekte, isimlerini Yunan isimleri ile değiştirmekte ve İslam inancından Ortodoksluğa geçiş yapmaktadırlar. Hatta göç etmeden önce dahi dinlerini ve isimlerini değiştirerek daha kolay vize alabilmeyi ve ülkeye yerleşebilmeyi hedeflemektedirler.

YUNANİSTAN'DA KÜLTÜR

Aysun CELEP, Şule YAVUZER

Yunanistan Milli Marşı ve Bayrağı

Yunanistan bayrağı, 4 beyaz ve 5 mavi yatay çizgiden ve sol üst köşede yer alan beyaz haçtan oluşmaktadır. Mavi ve beyaz, Yunan halkının milli renkleri olup mavi gökyüzünü ve denizi, beyaz ise Yunan bağımsızlık mücadelesinin saflığını sembolize etmektedir.

Yunanistan Milli Marşı, Dionysios Solomos'un 1821'de yazmış olduğu 158 kıtalık şiirine dayanmaktadır. Şiir 1821'de Osmanlı Devleti'ne karşı girişilen Yunan Ayaklanmasından ilham alınarak yazılmıştır. Şiirin ilk iki kıtası marşı oluşturmaktadır. Bestesi ise Nikolas Mantzaros'a aittir.

Yunanistan - Batı Trakya Kültürü

Batı Trakya Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi sınırları dışında kalmasına rağmen birçok hususta

Yunanistan bayrağı, 4 beyaz ve 5 mavi yatay çizgiden ve sol üst köşede yer alan beyaz haçtan oluşmaktadır. Mavi ve beyaz, Yunan halkının milli renkleri olup mavi gökyüzünü ve denizi, beyaz ise Yunan bağımsızlık mücadelesinin saflığını sembolize etmektedir.

Türkiye ile benzer özelliklere sahiptir. Yakın bir geçmişe kadar nüfusun çoğunluğunu Müslüman Türklerin oluşturması ve bölgenin Lozan Barış Antlaşması'na kadar Türk idaresinde bulunması, Batı Trakya'nın Müslüman Türk kimliğinin devam etmesinde önemli rol oynamıştır. Bölgede yaşamakta olan Türk azınlık, yaygın olarak Türkçe konuşmaktadır. Bununla birlikte özellikle azınlık okullarında eğitim dilinin Türkçe ile Yunanca olması sebebiyle bu bölgede yaşamakta olan gençler Yunanca da bilmektedir. Batı Trakya'da yaşayan Pomak nüfus ise hem Pomakça hem de Türkçe konuşmaktadır. Pomak ailelerde yaşlıların Pomakça konuşmasına rağmen, gençler arasında Türkçe konuşma ve Türkçeyi yaygınlaştırma konusunda ciddi bir çaba mevcuttur. Pomaklar, Türkçe konuşmayı Müslüman kimliğinin bir yansıması olarak kabul etmektedirler.

“ Aile Yapısı

Batı Trakya Türk toplumunda da aileye verilen önem ön plana çıkmaktadır. Bu durum günümüzde zayıflamaya başlamış olsa da temelde bir değişikliğe uğramamıştır. Gelenek ve göreneklerine bağlı bir toplum olan Batı Trakya Türklerinde aile, toplumu ayakta tutan en önemli unsur olması sebebiyle kutsal bir yapıdır. Gelenekçi bir aile yapısına sahip olan Batı Trakya toplumu, genelde anne, baba, çocuklar, nine ve dede aynı evi paylaşmaktadırlar. Evde söz sahibi olan kişi ise babadır. Fakat kararlar istişare sonucunda alınmaktadır. Büyüklere saygı hususunda hassas olmakla birlikte evin reisine karşı sonsuz bir güven söz konusudur. Batı Trakya Türk toplumunda akraba evliliği hoş karşılanmamaktadır. Bu durum toplum içerisinde bir kural olarak uygulanmaktadır. Bu kurala uymayan kişiler toplumdan dışlanmaktadır.

Batı Trakya Müslüman Türk'ü sadece kendi soyundan gelen kişilerle evlilik gerçekleştirmektedir. Hristiyanlarla evlenen kişi sayısı yok denecek kadar azdır.

“ Kıyafet ve Giyim Kuşamları

Batı Trakya'da erkekler, özellikle yaşlılar, zaman zaman geleneksel kıyafetlerini giymeye devam etmektedirler. Potur en önemli giysi olarak karşımıza çıkmaktadır. Potur ağ kısmı fazla geniş olmayan ve aşağı doğru indikçe daralan pantolon türü bir giysidir. Bu giyside siyah ve lacivert renkleri ağırlıklı olarak kullanılmaktadır. Poturun altında lastik ayakkabılar, çarık veya potin kullanılmaktadır. Poturun üzerinde “mintan” denilen yakasız gömlekler tercih edilmekte, bu gömlekler çizgili veya sade renklerden oluşmaktadır. Mintanın üzerine de kolun sadece üst kısmı olan yelekler giyilmektedir. Bel kısmına ise birkaç defa dolanabilen beyaz bezden yapılma kuşak sarılmaktadır. Başa kenarları tam dik olmayan fes geçirilip etrafına kahverengi bir bez parçası sarılmaktadır. Fes yerine bazen beyaz bir takkenin etrafı da sarılmaktadır. Fes genellikle koyu kahverengi tercih edilmektedir. Kadınlar evde oldukları zaman renkli şalvar ve elbise giymektedir. Kadının dış kıyafeti ise baş kısmında, siyah veya beyaz renkte “bez” dediğimiz ve omuzlara kadar inen örtü ve feraceden oluşmaktadır. Ferace siyah renk tercih edilmekte ve günümüzde kullanılmaya devam edilmektedir.

“ Evlilik

Batı Trakya toplumunun çekirdeğini oluşturan ailenin oluşumunda bazı gelenekler ve göreneklerin uygulanmaya devam etmesi hususunda hassasiyetler korunmaktadır.

Kız İsteme

Kız istemeye giden kişilere “Dünürücü” denmektedir. Dünürçüler mutlaka pazartesi ve perşembe akşamları gönderilmektedir. Bu durum neredeyse kesin bir kural niteliğindedir. Kahveler kız tarafından yapılmakla birlikte, eğer kızın kararı olumluysa kahve tatlı yapılır, kararı olumsuz ise kahve sade yapılır. Kahve şekersiz dahi olsa, dünürücü gelen misafirler hiç belli etmeden kahveyi içmek zorundadırlar. Sonuç olumlu ya da olumsuz olmaksızın kız istemeye üç defa gelinmesi gerekmektedir. Eğer kız verilecekse mutlaka üçüncü defada verilir. Bu durum kesin bir kural olarak uygulanmaktadır.

Mendil Alma

Erkek tarafı mendil almaya gittiğinde gelenekler gereği tekrar kızı isterler. İsteme merasiminin ardından kız süslü bir tepsi içerisinde üçgen katlanmış ve özenle yerleştirilmiş beyaz mendilleri dünürçülere ikram eder. Mendiller karşılığında dünürçüler de tepsiye hediye olarak ve memnuniyetlerini belirtmek üzere para bırakırlar. Yine bu geceye özgü geleneklerden biri olan kız tarafınca erkek evine gönderilmek üzere “gendema” adı verilen içerisinde çeşitli hediyeler olan işlemeli bir bohça verilir. Günümüzde hazır nakışlı mendil ve örtülerle mendil alma geleneği sürdürülmektedir.

Söz Dikimi

Söz dikimi için akrabalar, komşular davet edilmektedir. Söz dikicilerin hepsi kadın olmak zorundadır. Daha önceden oğlan evinin sandığında bulunan eşyalar Yere serilen elbiselik kumaşların üzerine, kenarlarına oya çekilmiş, çember, krep, çorap, koku, ayna, altın türleri ve işlemeli bohça türünden

eşyalar konur. Bu eşyalar, çeyiz iğneleri ile, kumaşın üzerine tutturulur. Dikilen sözler, akraba ve dostların görmeleri amacıyla duvarlara asılır. Bunlara “mendil karşılığı” da denmektedir. Sözün dikiminden sonra, yine dünürçüler vasıtasıyla eşyalar bir valiz içerisinde kız evine götürülür.

Söz Eşyaları Değişimi

Karşılıklı olarak karar verilen bir akşamda “söz eşyaları değişimi” yapılır. Bu akşam erkek tarafı kız için aldığı ve kumaşa iğnelediği tüm eşyaları ve mendili “kumaşı” ile katlayıp bir valize yerleştirir. Bu geceye damadın yakınlarından 5-15 kişiye kadar bir grup gitmektedir. Aynı gece kız tarafı da mendili aldıktan sonra damat için hazırladıkları eşyaları mendili ile katlayıp boşalan valize yerleştirir ve erkek tarafına verir. Böylece “söz değişimi” gerçekleşmiş olur. Karşılıklı değiştirilen mendiller yine erkek ve kız evinde gelen misafirlerin görebilmesi için sergilenir.

Görüşmelik (Nişan Töreni)

Görüşmelik adı verilen törende gelin ve damat karşılıklı olarak birbirlerine aldıkları giysileri giyerler. Bu akşam erkekler ve kadınlar ayrı ayrı bölümlerde toplanırlar. Kadınlar bölümünde erkek tarafının aldığı elbiselerden giyen gelin, kayınvalidenin yere serdiği kadife kumaşın üzerinden yürür. “Gelin yürütme” denilen bu olaydan sonra gelin kayınvalidesinin elini öper ve kayınvalide geline altın takar. Gelin yürütmenin ardından damat ve geline kırmızı kurdele bağlanmış olan yüzükler takılır. “Şerit” adı verilen kurdeleyi kesmek üzere evin oğlu, eğer yoksa yakın akrabadan bir erkek kurdeleyi keser.

Nikâh

Nikâh için kız ve erkek tarafından ikişer vekil kız ile erkeğin rızasını ayrı ayrı alır. İmam ve vekiller ayrı bir odada kız için nikâh bedelini görüşürler. Bu olaya “karar kesimi” de denmektedir. Karar kesiminde damat tarafı kızı “mihr” adı verilen altın takı ve paralar verir. Batı Trakya Türk toplumunda evlilik işleri devlet tarafından atanmış olan müftüler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Düğün

Günümüzde düğünler genellikle cumartesi ve pazar günleri yapılmaktadır. Düğüne akrabalar ve dostlar davet edilir. Genç kızlar topladıkları şimşir ağacı yapraklarını gümüş tellerle kaplayarak, çağırdıkları her genç kıza bu yapraktan birer tane verirler. Yaprığı alan genç kız düğünde sıraya oturmak üzere çağırılmış demektir. Kadınlara kadın, erkeklere ise erkek davetçi tarafından davet gerçekleştirilir. Davetçiler gittikleri kişilere düğün sahibinin davetini ve selamını iletirler. Genç kızların davet edilme sebebi kına gecesine oturmaları içindir. Kimi davetliler alay gününe, çoğunlukla evli bayanlar ise cuma sabahına davet edilmektedir. Erkekler genellikle yemek ve alay günlerine çağırılmaktadır. Eski zamanlarda kına gecesine oturmaya çağırılan genç kızlara gümüş tel sarılmış şimşir dalları yollanmış. Kızlar oturma gecesinde bu dalları yakalarına takan kızların evlilik yaşına geldiği anlaşılmış.

Bayramlar

Batı Trakya’da bayramlar; dostların ve akrabaların buluştuğu, yaşlıların ziyaret edildiği, geleneklerin yaşatıldığı, meydanların şenlendiği kutsal ve birleştirici günlerdir.

Batı Trakya’da Ramazan

Batı Trakya’da Ramazanın gelmesiyle başlayan hareketlilik, bayram sonuna kadar devam etmektedir. Batı Trakya’da Ramazan ayı boyunca iftar sofraları genellikle dost ve akrabalarla paylaşılır. Özellikle Batı Trakya köylerinde sürdürülen Ramazan gelenekleri arasında, “Hoca Gezeği” devam etmektedir. Ramazan boyunca köyün imam ve müezzine verilen iftar ve sahur yemeği olan gezek, köy evlerinde sırayla hazırlanarak iftar ve sahur saatlerinde cami ya da mescide gönderilmektedir.

Ramazanın son günü olan Arife günü lokma çöreğinin pişirilmesi önemli bir gelenektir. Arife günü her evde pişen “Arife çöreği” adı verilen lokma çöreği ya da kaba çörek sabahın erken saatlerinde hazırlanır, komşulara ve akrabalara temiz ve yeni kıyafetler giymiş “Arife böceği” denilen küçük kız çocukları tarafından dağıtılır. Bayram süresince bayramlaşmaya gelenlere ise Türk kahvesi ve baklava ikram edilir. Bayramda kısa sürede birçok ziyaret yapılmasına rağmen, ziyaret edilemeyen, sonraya kalanlara “saygı kocamaz” düşüncesiyle bayram sonrasında da ziyaretler gerçekleştirilmektedir.

Kurban Bayramı

Batı Trakya’da Ramazan bayramında olduğu gibi Kurban bayramında da birkaç gün önceden hazırlıklar başlar. Kurban kesebilecek güce sahip olan kişiler kurbanlıklarını bir gece önceden kınalarlar. Kurban kesen aileden birileri kurban bayramından önce vefat etmiş ise, arife günü ölünün ruhu için onun adına da hayır kurbanı kesilir ve komşulara dağıtılır.

Kurban bayramında da Ramazan bayramında olduğu gibi tüm dost ve akrabalar ziyaret edilip bayramları kutlanır. Her iki bayramda da bayram sabahları ya da bayram süresince kabristanlar ziyaret edilir.

Deve Şenliği

“Batı Trakya’da bir gelenek olarak bayramın belirli bir gününde, genellikle büyük köylerde, “deve” adı altında şenlikler yapılmaktadır. Şenlik, akşamüzeri köyün ya da mahallenin önceden hazırlanıp süslenmiş meydanına halkın toplanmasıyla başlar. Diğer taraftan gençler günler öncesinden şenliğin adı “deve” olduğundan tahtadan bir deve hazırlarlar. Şenlik günü deveye katılacak olanlar (yalnızca erkekler katılmaktadır) değişik giysiler giyerek köyün meydanına gelirler. Bunlardan bazıları kadın kılığına girer, bazıları yüzlerini boyayarak veya yüzlerine maskeler takarak tanınmayacak hale gelir, bazıları da eskiden erkeklerin özel günlerde giydikleri potur ve feslerle şenliğin başlayacağı meydana gelirler. Farklı kılıklara girmiş gençlerle halk senaryoları canlandırılır, karşılaşmalar oynanır, horonlar tepilir. Evler gençler tarafından dolaşılırken eğlenceyi izlemek isteyenler de grubu takip ederler. Deve şenlikleri, kurban bayramında küçük değişiklikler dışında Batı Trakya’nın birçok bölgesinde aynı şekilde kutlanır. Bazı bölgelerde gençler değişik kıyafetler giyerek deve olmadan da davul zurna eşliğinde sokakları gezerek bayram kutlamaktadırlar.

hayatta kullanılan ve dilimize yerleşmiş beslenme kültürü ile ilgili birçok sözcüğe konuşma dilinde rastlamak mümkündür. Portakalada (portakal suyu), tiropites (peynirli üçgen börek), vitam (margarin), hartopeçeta (kâğıt peçete) vb. birçok örnek verilebileceği gibi Yunanlıların mutfağında da Türk Mutfağına ait birçok yemek aynı isim ve aynı yöntemlerle hazırlanmaktadır.

Yemek Kültürü

Anadolu mutfağı ile birçok konuda ortak özelliklere sahip olan Batı Trakya mutfağı birlikte yaşadıkları Yunan mutfağı ile de etkileşim içerisine girmiştir. Bu etkileşim sonucu günlük

YUNANİSTAN VE VAKIF KÜLTÜRÜ

Songül Hatice Demirhan

Osmanlı devleti, hakimiyetinin olduğu bölgelerde iskân, imar ve ihya faaliyetleri gerçekleştirmiştir. Yunanistan'ın bağımsızlığına (1829) kadar 1359 tarihi itibarıyla Evrenos ailesinden Gazi Evrenos Bey'in çalışma faaliyetleri vakıf kültürünün gelişmesine katkı sağlamıştır. Osmanlı'nın Rumeli'deki imar ve ihya faaliyetlerini 1650'lere kadar değişmeden devam ettirdiğini Kandiye kalesi vakfiyesinde görmekteyiz.

Yunanistan'ın Osmanlı dönemindeki eserleri vakıflar aracılığıyla yapılmıştır. Günümüzde bu bilgilere ulaşabilmek için Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, Topkapı Sarayı Müzesi Arşivinden bilgi ve belgelere ulaşılabilir. Belgelerde rastlanan vakıf kazaları; Hanya (59), Selanik (40), Siroz, Gümölcine (39) iken en az sayıda kayda geçen; Alasonya, İnebahtı, Preveze (1)'dir.

Kazalara göre Vakfiye Sayıları;

Kazanın İsmi	Vakfiye Sayısı	Kazanın İsmi	Vakfiye Sayısı	Kazanın İsmi	Vakfiye Sayısı
Alasonya	1	Gümölcine	39	Pravişte	3
Anadolu	3	Hanya	59	Preveze	1
Androssa	1	İnebahtı	1	Resmo	2
Arkadya	4	İskeçe	9	Rodos	2
Atina	6	İstanköy	3	Sakız	17
Avrehisarı	4	Kalamata	1	Sarışaban	3

Kazanın İsmi	Vakfiye Sayısı	Kazanın İsmi	Vakfiye Sayısı	Kazanın İsmi	Vakfiye Sayısı
Balyabadra	3	Kalavrita	3	Selanik	40
Benefşe	1	Kandiye	32	Serviçe	3
Çatalca	1	Karaferye	8	Siroz	39
Dedeagaç	2	Kavala	12	Sofulu	1
Demirhisar	2	Kesriye	2	Tırhala	9
Dimetoka	9	Koron	2	Tripoliçe	15
Drama	25	Laşid	1	Vodina	5
Eğriboz	11	Limni	3	Yanya	22
Florina	2	Marglic	2	Yenice-i Karasu	3
Gastuni	1	Midilli	36	Yenice-i Vardar	5
Gördos	5	Modon	1	Yenişehir-i Fener	13
Grebene	2	Narda	4	Zihne	3

Halit, Eren, (2017), Balkanlar'da Osmanlı Vakıfları, Vakfiyeler Yunanistan-1, çev: Bayat, Fazıl; Ünay, Sadık; Orbay, Dilek, İslam Tarih Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi, İstanbul.

Cami, mescid, mektep, köprü, çeşme, kervansaray ve evlere de rastlanılmaktadır. 16.yy'da vakfiyelerin amaçlarına biraz göz atmak gerekirse; daha çok yapılan vakıfların masraflarının karşılanması amacını taşımaktadır. Ayrıca mübarek gün ve gecelerde imamların yahut varis oğulların belirlenen ayetleri okumaları içinde akar gelirlerinden karşılanması istenmiştir. Fetih öncesi fethedilecek bölgede sosyal etkileşime verilen hassasiyet ile fethetme bir adım daha yaklaşmıştır. Vakıf olarak kaleler, fethetme hazırlık sağlamaları açısından ayrı bir öneme haizdir. Yunanistan'daki vakıf eserleri tüm ülkedeki ihtiyaçlarla benzerlik göstermekle beraber kısaca listelersek şu şekildedir:

Cami	Çeşme	Darülhadis	Darülkurra
Dergâh	Dershane	Hankah	İmaret
Kaldırım	Karlık	Kayık iskelesi	Kervansaray
Kitap	Köprü	Kurrahane	Kuyu
Kütüphane	Medrese	Mektep	Mescid
Mevlevihane	Muvakıthane	Namazgah	Saat kulesi
Sarnıç	Sebil	Su arkı	Su dolabı
Suyolu	Şadırvan	Tekke	Zaviye

İbadet maksadı ile inşa edilen vakıflar, ilgili tasavvufi ekollerin faaliyetlerine de imkân vermiştir. Yunanistan'daki vakıflarda imkân bulan tasavvuf ekollerine bakacak olursak; Mevlevilik, Kadirilik, Halvetiye (Cerrahi, Celali Karabaş kolu), Nakşibendi (Halidiye kolu), Bektaşilik, Şadi'ye, Sümbüliye, Ümmi Sinan gibi tarikat ehli ve tasavvuf kolları Yunanistan coğrafyasında neşet etmiştir.

Vakıf faaliyetlerinin devam edebilmesi için gelir sağlamaya akar denilmektedir. Akar, toplumun her kademesinde insan hayatının yer bulduğu çeşitli faaliyetlerden sağlanmaktadır. Dönemin ilgilendiği iş kalemi o dönemin akarını hatıra getirmektedir. Hatta coğrafi açıdan üretilen meyve, sebze dahi vakfiyelerin varlığını sağlamaktadır. Yunanistan özelinde, zeytin, yağ, susam, portakal, limon, hurma gibi fidan türleri yanında bahsedilen ürünlerin saklanması hususunda küpler, hatta tesisin kurulması da vakfiyeler arasındadır. Tarım ürünlerinin dışında hayvancılığında gelişmesi ile coğrafyaya uygun hayvanın kendisi vakfiye iken, hayvandan elde edilen ürünün örneğin, sütün, peynirin, yağın satılıp elde ettiği gelirden vakfiyelere kaydedilmiştir. Yanya gölünde de avlanarak vakıflara gelir sağlanmıştır. Kırdaki bulunan vakfiyelerin akarları dışında da çeşitli akarlar bulunmaktadır.

Osmanlı'da görülen imece usulünün Yunanistan'daki vakfiyelerde daha çok ferdi olarak tesis edildiğine rastlanılmaktadır. Soyağacının yok olması ile fakirlere intikal ettirilen vakıf, aile vakfıdır. Vakf-ı Şer'i ise Osmanlı idaresindeki vakıftır. Osmanlı'dan sonraki yönetimin var olan vakıflara yönelik tutumu 'milli arazi', 'kamusal mülk' olarak kabul görmüştür. Maarif şuraları ile Yunanistan'ın

ve özelde Selanik'te yaşayan Müslümanların eğitim faaliyetlerinden faydalanması amaçlanmıştır. Eğitim faaliyetleri kültürel, ekonomik, siyasi, dini açıdan kimlik ve hafıza oluşturduğu ve bu hafızayı aktardığı için ehemmiyet taşır. 20.yüzyıldaki Yunanistan'daki Müslümanların sosyo-kültürel hayatının anlaşılması adına Maarif-i İslamiye Kongresi bu hususta örnek teşkil etmektedir.

Osmanlı'nın Balkanlardaki etkinliğinin azalması ile Müslüman Türkler birbirlerine destek sağlamak amacıyla cemaati İslamiye adını taşıyan bazı yapılanmalar oluşturmuşlardır. Cemaati İslamiye'nin toplumsal açıdan dini, kültürel birçok görevi üstlendiği görülmektedir. Vakıf olan, cami, medrese, çeşme, sebil gibi dini ve toplumsal yapıların oluşumu, işlemesi, görevlendirmeleri, görevlendirilenlerin işleri, yapıların tadilatı gibi birçok faaliyetlerin sorumluluğunu da bu örgütlenmiş yapı tarafından sağlanmıştır. Siyasi olarak yapılan anlaşmalarda da azınlık Müslüman halkın hakkını savunma girişiminde bulunmuşlardır. Cemaati İslamiye şahsiyeti manevi olarak bir kimlik kazanmıştır.

İslam kentlerinin kendine has bir yapıya sahip olmasının yanında farklı düşünceler olsa da Weber, İslam şehirlerinin benzer kalıpları taşıdığını düşünmektedir. Diğer kültürlerin bir sentezini oluştursa da Osmanlı'yı karakterize eden imaret tesisleridir. Osmanlı şehir tarihinin önemli unsurlarını taşıyan bir örnek de Selanik'tir. Selanik, adını Büyük İskender'in kız kardeşi Philip'in kızı Thesalonike'den aldığı eserlere yansımıştır. Osmanlı'nın ilk himayesine girdiği dönem ise, 14.yüzyıl Gazi Evrenos dönemidir. Şehir 15. Yüzyılda Yahudi nüfusunun ezici ve yıkıcı yaklaşımları

ile karşı karşıya kalmıştır. 1430'larda ise Osmanlı şehrinin hüviyetine kavuşmuştur. Müslüman, Ortadoks Rum, Katolik, Protestan ve Yahudilerden oluşan şehir bütün dinlerin temsil edildiği merkez halini almıştır. Şehrin oluşumu bir araya gelerek oluşan cemaatlerin zamanla mahallelere dönüştüğü kayıtlarda yer almaktadır. Mahalleler de ibadethanelerin etrafında mesken tutmuştur. Farklı tarikatların şehri tesiri altına aldığı, zaman içinde etkisini gösterdiğine rastlanılmıştır. Kadiri tarikatı, 16.yüzyılda Halvetiler, 1. Dünya Savaşının olduğu yıllarda da Rufailerin etkisi görülmektedir. Çeşitli türbe ve tekkelerde yer almaktadır.

1912 tarihi ile Osmanlı'dan ayrılan Selanik, Türk Tarihi için önemli bir arşiv olarak varlığını korumuştur. Osmanlı'nın sahip olduğu etnik ve kültürel zenginliğin, Selanik'te de örneği görülmektedir. Bu yüzden Osmanlı tarihinin sahip olduğu toplumsal yaşam ve siyaset sistemi, incelemenin adresi olsa gerekir. II. Abdülhamit son zamanlarını sürgün olarak geçirdiği Selanik için; "Selanik giderse İmparatorluk gider" sözleri şehrin taşıdığı stratejik önemi de göstermektedir. Diğer taraftan Avrupa'nın etkisiyle batılılaşma hareketi açısından önemli bir merkez olma niteliğini de taşımıştır. Coğrafi yakınlık sonrası oluşan ticaret, kültür, sanat ile yeni bir toplumsal yapı ortaya çıkmıştır.

Yararlanılan Kaynaklar

Siyaset

- <http://www.aljazeera.com.tr/ulke-profil/ulke-profil-yunanistan>
Oğuz Tekin, “Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş”, İletişim Yayınları, 2012
Egon Friedell Antik Yunanın Kültür ve Tarihi –Hristiyanlık Öncesi yaşam, Dost kitapevi, 1999
Bülent İplikçioğlu, “Hellen ve Roma Tarihinin Anahatları”, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2007.
Arif Müfid Mansel, “Ege ve Yunan Tarihi”, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2014
Robin Sowerby “Yunan Kültür Tarihi –Homerik çağ, tarih, din, sosyal yaşam, spor, edebiyat, mitoloji, felsefe ve sanat. 2012, İnkılap kitap evi, ss23-34.
<http://www.yunanistan.co/yunanistan>
<http://www.tarihsayfasi.com/ulkeler-tarihi/yunanistanin-tarihi.html>
<http://www.tarihsayfasi.com/ulkeler-tarihi/yunanistanin-tarihi.html>
<https://dunyadanceviri.wordpress.com/2011/11/13/yunanistanin-kisa-tarihi>
Ahmet Tunç, Emre Baran Pak, “Yunanistan’ın Devlet ve Kamu Yönetimi Yapısı”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Y.2017, C.22, S.4, s.1189-1201.
A.g.e. Ahmet Tunç, Emre Baran Pak.
Yunanistan Anayasası-The Constitution of Greece, Hellenic Parliament’s Publications Department, Athens madde 30-31-33-35-37-40-41-42-44-45.
Yunanistan, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, ülke Etüdleri dizisi, sayı 30.
Yunanistan Anayasası madde 51-72-74-77
Ahmet Karaaslan ve Abdullah Burhan Bahçe, “Yunanistan’ın Ekonomik, Hukuki, Siyasi Yapısı ve Yunanistan Vergi Sisteminin Değerlendirilmesi”, Sosyal Bilimler Dergisi Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler dergisi, sayı 19, Aralık 2007.
Yunanistan Anayasası madde 78-79.
Yunanistan Anayasası madde 82
A.g.e. Ahmet Tunç, Emre Baran Pak.
OECD, “Territorial Reviews: Athens, Greece”, OECD, Paris, France, 2004.
A.g.e. Ahmet Tunç, Emre Baran Pak.
Yunanistan anayasası madde 100.
A.g.e. Ahmet Karaaslan ve Abdullah Burhan Bahçe.
A.g.e. Ahmet Tunç, Emre Baran Pak.
https://www.academia.edu/5520378/YUNAN%C4%B0STAN_S%C4%B0YAS%C4%B0_PART%C4%B0LER%C4%B0
Çiğdem Kılıçoğlu Cihangir, “Yunanistan’da monarşi üzerine bir değerlendirme” Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi S. 58, Bahar 2016, s.99-121
<http://www.pasok.gr/>
John S. Koliopoulos, Thanos M. Veremis, Greece The Modern Sequel (From 1831 to the Present), Hurst&Company, London, 2002
A.g.e. Çiğdem Kılıçoğlu Cihangir.
Richard Clogg, Modern Yunanistan Tarihi, (Çev. Dilek Şendil), İletişim Yay., İstanbul, 1997
Stefanos P. Papageorgiou, Modern Yunan Tarihinden Kesitler, (Çev. Murat Issı), Yazıla-

ma Yay., İstanbul, 2015.

A.g.e. Richard Clogg.

Melih Başdemir, "Yunanistan'ın bilinmeyen yakın tarihi" <https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/41030970/Yunanistan.pdf>

https://en.m.wikipedia.org/wiki/Andreas_Papantreo

<https://www.batitrakya.org/bati-trakya/bati-trakya-onemli-sahsiyetleri/dr-sadik-ahmet-1947-1995.html>

<https://www.gzt.com/haber/bati-trakya-turklerinin-lideri-sadik-ahmet-2761898>

Rıza Kırıldökme, "Elli yıl önce 10 Mayıs 1965'te İskeçe Muzaffer Salihoğlu Gündüzlü Özel Azınlık Ortaokulu ve Lisesi kuruldu."

Portre: Yunanistan seçimlerinin favorisi Syriza kimdir?". BBC Türkçe. 23 Ocak 2015

<https://tr.euronews.com/2018/09/14/yunan-basbakan-aleksis-cipras-krizi-mumkun-olan-en-az-hasarla-atlattik>

<https://tr.euronews.com/2018/09/14/yunan-basbakan-aleksis-cipras-krizi-mumkun-olan-en-az-hasarla-atlattik>

<https://tr.euronews.com/2018/09/14/yunan-basbakan-aleksis-cipras-krizi-mumkun-olan-en-az-hasarla-atlattik>

Ekonomi

T.C. Ticaret Bakanlığı

İzmir Ticaret Odası Raporu

Marmaris Ticaret Odası

BBC News Türkçe Servisi

T.C. Dışişleri Bakanlığı

TASAM Balkan Çalışmaları-Elif Akhan

Barış Hasan-Batı Trakya Org.

İhracat-ithalat bilgi platformu

Anadolu ajansı

The Global Competitiveness Report-World Economic Forum

Worl Bank-Doing Business Report 2008

Transparency International-Corruption Perceptions Index.

Gümrük TV

World Bank Data

Toplum

Eğitim

CHAIROULA, P.(2011). Eğitim Denetimi Türkiye- Yunanistan-Bulgaristan Örneği Edirne-Yüksek Lisans Tezi.

Yunanistan Eğitim Sistemi Üzerine Bir İnceleme: Amaç, Yapı Ve Süreç Bakımından Türkiye Eğitim Sistemi ile Karşılaştırılması* Ahmet Saylık

(* Saylık, A. (2014). Yunanistan Eğitim Sistemi Üzerine Bir İnceleme: Amaç, Yapı Ve Süreç Bakımından Türkiye Eğitim Sistemiyle Karşılaştırılması. 9. Uluslararası Balkan Eğitim Ve Bilim Kongresi" Nde Sunulan Bildiri. Trakya Üniversitesi, Edirne, Turkey, 16-18 Ekim.)

https://www.academia.edu/31786886/Yunanistan_ve_Bati_Trakya_Din_Egitimi

<https://www.mehmetzekiaydin.com/2001-10.pdf>
<https://www.mfa.gr/turkey/tr/yunanistan-hakkinda/tarih-ve-kultur/toplum.html?page=5>
<http://193.255.140.18/Tez/0059210/METIN.pdf>

Aile ve Gençlik

www.mfa.gov.tr
https://www.indexmundi.com/greece/demographics_profile.html
<http://ulkemasalari.org/wp-content/uploads/2017/03/BA-TI-TRAKYA-M%C3%9CSL%C3%9CMAN-T%C3%9CRK-GEN%C3%87LER%C4%B0N%C4%B0N-SORUNLARI.pdf>
<https://www.batitrakya.org/bati-trakya/bati-trakya-genel-bilgiler/bati-trakya-da-evlilik.html>

Din

Kayapınar, Levent. “Yunanistan’da Osmanlı Egemenliğinin Kurulması”, Türkler, c. IX, Ankara 2002, s. 187-195.
Konstantinos, Tsitselikis(2012). Old and New Islam in Greece-From Historical Minorities to Immigrant Newcomers.

<https://greece.greekreporter.com/2015/01/14/4-7-of-people-in-greece-are-muslims/> (14 Ocak 2015)
<http://www.wikizeroo.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lb3JnL3d-pa2kvTXVzbGltX21pbm9yaXR5X29mX0dyZWVjZQ> (Şubat 2018)
<http://www.wikizeroo.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3d-pa2kvWXVuYW5pc3RhbidkYV9kaW4> (Mayıs 2017)

Kültür

Aşkar, F. (2011). Batı Trakya (Yunanistan) Türklerinde Kurban (Mahya) Geleneği, Cilt:8 Sayı:2 Ss. 444-454.
Gökçen, S. (2002). Türkiye-Yunanistan İlişkilerinde Temel Sorunlar, Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Dergisi Sayı 3, Ss. 143-170.
Kurtuluş, Ü.,(1979), Batı Trakya’nın Dünü Bugünü, Sinan Matbaası, Ankara.
Oran, B., (2002), Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları, İstanbul.
Öksüz, H.,(2006), Batı Trakya Türkleri, Karam Yayınları, Çorum.
Özgüç, A.,(1974), Batı Trakya Türkleri, Kutluğ Yayınları, İstanbul.
Toprak, S. (2014). Türk-Yunan Siyasi İlişkileri Çerçevesinde Batı Trakya Sorunu, Beu. Sbe. Derg., Cilt:3 Sayı:1 Ss. 43-54.
Yalınkılıç, K., Yağmur K.,(2014). Batı Trakya Türklerinin Anadillerine ve Kültürlerine Karşı Tutumları, BİLİG, Yaz 2014, Sayı 70 ss. 283-308.
<https://www.batitrakya.org/bati-trakya/bati-trakya-genel-bilgiler/demografik-yapi.html>, Erişim Tarihi: 25.11.2018

Vakıf Kùltürü

Halit, E. (2017). Balkanlar'da Osmanlı Vakıfları. Vakfiyeler Yunanistan-1, Bayat, F., Ünay, S., Orbay, D. (Çev.) İstanbul: İslam Tarih Sanat ve Kùltür Araştırma Merkezi.

Topuzkanamış, E. (2017). 1920 Selanik Maarif-i İslamiye Kongresi, Gölen, Z., Temizer, A. (Ed.), Osmanlı Dönemi Balkan Şehirleri-1 içinde, Ankara: Gece.

Topuzkanamış, E. (2017). 1920 Selanik Maarif-i İslamiye Kongresi, Gölen, Z., Temizer, A. (Ed.), Osmanlı Dönemi Balkan Şehirleri-3 içinde, Ankara: Gece.

Genel

<https://worldonawhim.com/traditional-greek-wedding-experience/>